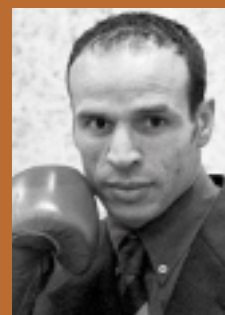
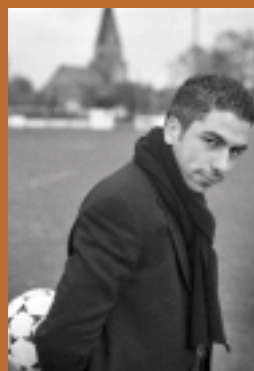
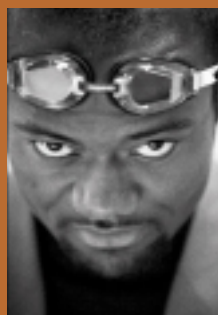

GEZOCHT:

sportief talent

TRAINERSBEURZEN VOOR SPORTERS
VAN ANDERS-ETNISCHE AFKOMST

VERSLAG VAN EEN PROJECT

GEZOCHT: SPORTIEF TALENT

GEZOCHT:

sportief talent

**TRAINERSBEURZEN VOOR SPORTERS
VAN ANDERS-ETNISCHE AFKOMST**

VERSLAG VAN EEN PROJECT

GEZOCHT SPORTIEF TALENT

Trainersbeurzen voor sporters van anders-etnische afkomst. Verslag van een project.

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21 te 1000 Brussel.

Auteurs: Anne Brumagne - Patrick Martens

Coördinatie Koning Boudewijnstichting: Guido Knops, directeur - Guy Redig, projectverantwoordelijke - Pascale Crieke-mans, assistente

Grafische vormgeving: Smets & Ruppel

Illustraties: Wouter Rawoens

Druk: Fortemps

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van onze website www.kbs-frb.be of gratis besteld worden: on line via www.kbs-frb.be, per e-mail naar publi@kbs-frb.be of telefonisch bij het contactcentrum - Koning Boudewijnstichting, tel +32-70-233 728, fax +32-70-233 727.

Wettelijk Depot: D/2003/2893/18

ISBN: 90-5130-434-X

Nur: 763

November 2003

Met de steun van de Nationale Loterij.

INHOUD

Vooraf - <i>Koning Boudewijnstichting</i>	7
Verslag van het project 'Gezocht Sportief Talent' - <i>Anne Brumagne</i>	9
Ontstaansgeschiedenis	11
Ten geleide bij de interviews	12
Op zoek naar sportief talent	13
DE INTERVIEWS	
Mohamed Meftah - voetbal	22
Dominique Mbog - recreatiesporten	26
Fuat Capa - voetbal	28
Ulku Bircan - zwemmen	30
Alicher Oumarov - basketbal	32
Abdel Wahhabi - boksen	34
De Turkse Rangers en Danny Grochowczak - voetbal	36
Khalid El Addaoui en Johan Martens - voetbal	40
Paul De Knop - sportwetenschappen	44
Reflectie 'Gezocht: Remedies tegen wij en zij' - <i>Patrick Martens</i>	49

VOORAF

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Tussen 1997 en 2001 organiseerde de Koning Boudewijnstichting “**Gezocht sportief talent. Trainersbeurzen voor sporters van anders-etnische afkomst**”. Via drie projectoproepen boden ruim honderd vijftig kandidaten van uiteenlopende afkomst zich aan. Een externe jury selecteerde zo'n zestig deelnemers. Ruim de helft volbracht succesvol het eigen uitgestippelde traject en behaalde een (of soms meer) officieel getuigschrift van sporttrainer.

Dit project sloot direct aan op een veel gehoorde analyse in de sportsector: te weinig van de vele getalenteerde allochtone sporters groeiden door naar een trainersfunctie of een plaats als sportief begeleider. Deze vaststelling mag zonder schroom vertaald worden in een dubbele probleemstelling. Er is zeker een belangrijk deficit voor de sportsector, want het verlies aan kennis, competenties en enthousiasme van deze sporters is groot en kan moeilijk overschat worden.

Maar ook voor de sporters zelf, als persoon, blijven belangrijke ontplooiings- en ontwikkelingskansen onbenut. Trainers en sportbegeleiders behoren tot het belangrijkste sociaal en menselijk kapitaal van de vele sportclubs. Maar het meedraaien als verantwoordelijke in een club levert tegelijkertijd ook een sterke en ingrijpende persoonlijke meerwaarde.

Deze wederzijdse verrijking geldt voor iedereen, maar de specifieke surplus voor sporters van anders etnische afkomst staat buiten kijf. Het bieden van positieve en

krachtige rolmodellen blijkt bijzonder lonend. De vaak nog zoekende en gevoelige allochtone jongeren herkennen, zeker niet alleen in het uiterlijke, begeleiders met een vergelijkbaar maatschappelijk traject. Naast de onmisbare sportieve inspiratie (een trainer is eerst en vooral een vakman/vrouw), geeft deze herkenning een extra positieve identificatie. Ze speelt op een constructieve wijze in op een attitude die niet altijd steunt op een groot vertrouwen in de samenleving waarin zij leven en groeien.

De relatie tussen jonge allochtone sporters en hun clubs vraagt bijzondere aandacht. Ze blijkt gevoelig en kwetsbaar. De persoon van de trainer speelt een onvervangbare rol: bemiddelaar, bliksemafleider, verdediger, tolk (zeker niet alleen qua taal), opkikker ... kortom een coach in de sportieve en menselijke betekenis van het woord.

Lang niet alle geselecteerden besloten hun project succesvol. Vaak haakten de kandidaten af na enkele tegenslagen of omdat de praktische organisatie en engagementen (verplaatsingen, uurregelingen ...) te zwaar wogen. Soms bleken de tussen- en eindproeven toch te hoog gegrepen: onvoldoende kennis van taal, een te hoog abstractieniveau of gewoon te weinig energie om de leerstof te verorberen. Maar er vallen ook erg succesrijke verhalen te noteren. Na soms koppig en doortastend volhouden slaagden heel wat kandidaten in hun opzet: een “echt” getuigschrift, een paspoort dat noodzakelijk is voor een vlotte doorgang en carrière in de sportwereld.

Deze publicatie vormt de afsluiting van dit project. Publiciste Anne Brumagne zorgt voor beklijvende interviews met een aantal deelnemers en organisatoren.

De interviews vertellen - uit het leven gegrepen - het vallen en opstaan, mislukken en slagen. Ze tonen hoe moeilijk het is en blijft voor (niet meer zo) nieuwe Belgen om, ondanks talent en doorzettingsvermogen, een carrière op te bouwen in de sport.

Meteen wordt ook duidelijk hoe treffend de sportsector zich toont als exponent van een ruimere maatschappelijke context.

Anderzijds blijkt ook het grote belang van juist deze persoonlijkheidseigenschappen. Van allochtonen wordt misschien - naast het onmisbare talent - wel iets meer verwacht: krachtiger inspanningen, een vergaand aanpassingsvermogen, een hoge frustratietolerantie ...

Journalist Patrick Martens sluit af met een kritische, prikkelende reflectie die de thematiek in de ruimere maatschappelijke actualiteit projecteert. Als verslaggever van een rondetafelgesprek terzake (september 2002), zoomt hij in op een erg fundamentele maar moeilijke vraag: waarom een project speciaal voor "allochtone" sporters? De titel van deze bijdrage draagt niet zomaar de titel "Gezocht: remedies tegen wij en zij" en gaat zigzaggend op zoek naar de actualiteitswaarde van deze vraag. Hieruit blijkt dat een onderscheid aanbrengen tussen *wij en zij* altijd een heikele keuze is.

In het project "Gezocht sportief talent" maakte de Koning Boudewijnstichting deze keuze bewust en doordacht, want getalenteerde sporters van anders-etnische afkomst kregen beurzen om mogelijke hinderpalen op weg naar een sportieve carrière weg te werken. Dit experiment is op deze wijze vergelijkbaar met de gewone studiebeurzen die reeds zo lang de toegankelijkheid van het onderwijs voor iedereen (maar eigenlijk voor de minder begoede gezinnen) stimuleren en mogelijk maken. Het project verduidelijkt dat zulke beurzen een handige hulp maar geen tovermiddel zijn. Financiële middelen, zeker vergezeld van een op maat geknipte coaching, verhogen de kans op succes en stimuleren sterk de persoonlijke draagkracht van de betrokken individuen. Maar het project grijpt amper in op de structurele voorwaarden: zijn de trainingsprogramma's aangepast, op het juiste niveau, in voldoende mate en op de aangewezen plaats beschikbaar enz. Er is dan ook nog het belangrijke vervolg: zijn er voldoende trainerskansen ... eens het diploma op zak.

Een al te optimistische conclusie kan voorlopig niet getrokken worden: de problemen overwoekeren nog steeds de positieve getuigenissen. Maar er komen steeds meer en krachtiger verhalen ... en daartoe leveren dit project en hopelijk ook deze publicatie een belangrijke bijdrage.

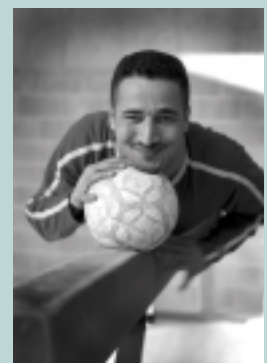
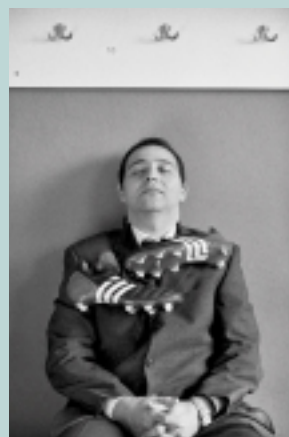
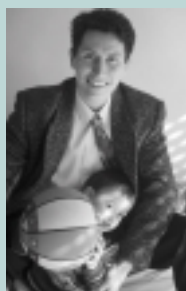
De Koning Boudewijnstichting bedankt de deelnemers, begeleiders van dit project en de auteurs van deze publicatie voor hun altijd kritische maar erg constructieve medewerking. Mede geïnspireerd door hun bijdragen zal de Stichting in de nabije toekomst nog een specifiek project ontwikkelen waarin de leiderschapsvorming bij veelbelovende jonge mensen van o.a anders etnische afkomst centraal zal staan. Want het investeren in (jonge) mensen, op basis van respect voor en met het geloof in de positieve kracht van culturele diversiteit, blijft in deze context een noodzakelijke en gelukkig ook hoopvolle aanpak.

GEZOCHT:

sportief talent

VERSLAG VAN HET PROJECT

ANNE BRUMAGNE

DE ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN 'GEZOCHT: SPORTIEF TALENT'

Hoe kwam de Koning Boudewijnstichting op het idee om mensen van allochtone origine te stimuleren om trainerscursussen te volgen?

'Gezocht: sportief talent (m/v) van allochtone origine' kwam niet zomaar uit de lucht vallen. Er waren verschillende aanzetten.

Uit een onderzoek dat de Vrije Universiteit Brussel in opdracht van de Koning Boudewijnstichting had uitgevoerd, 'Gelijkheid van kansen en sport' (auteurs Paul De Knop en Agnes Elling), was gebleken dat sport een goed middel kan zijn om jonge allochtonen te integreren in onze samenleving. Ze doen meestal graag aan sport, maar blijken in de realiteit zelden aangesloten bij bestaande sportclubs. Terwijl dat toch plaatsen bij uitstek zijn waar een aantal pedagogische waarden kan worden doorgegeven.

Samen met de Koninklijke Voetbalbond had de Boudewijnstichting eerder al de campagne 'BuurtBal' opgezet. Die was er juist op gericht om kansarme jongeren (waaronder allochtonen) die niet waren georganiseerd in sportclubs, toch op een informele manier aan sport en spel te laten doen, in hun eigen buurt. Hoewel dat niet expliciet de bedoeling was, hoopte men dat sommigen onder hen daarna ook de stap naar een sportclub zouden zetten.

Sommige jeugd- en straathoekwerkers die aan 'BuurtBal' meewerkten, beseften echter dat ze zelf over te weinig sporttechnische kennis beschikten om het project in hun buurt tot een goed einde te brengen. Ze waren vragende partij om zelf een geschikte opleiding te kunnen volgen. Aan de andere kant bleken sportclubs wel de nodige knowhow in huis te hebben, maar er dan weer niet in te slagen om de kansarme jongeren te bereiken.

De Boudewijnstichting lanceerde daarom in 1996 de eerste projectoproep van een nieuwe campagne, 'Sportclubs bekennen kleur'.

De meer dan 16000 sportclubs in Vlaanderen werden opgeroepen om, met extra ondersteuning van de Koning Boudewijnstichting, speciale wervingscampagnes naar allochtone jongeren toe te organiseren.

De respons was klein. Bloso noch de sportfederaties reageerden. Vanuit kleinere clubs kwamen ongeveer vijftig dossiers binnen, waarvan er een dertigtal werd gehonoreerd. Opvallend was dat een aantal dossiers was ingestuurd door migrantenclubs, die de steun wilden gebruiken om autochtonen bij hun werking te betrekken... Echt wakker bleek de reguliere sportwereld dus niet te liggen van de problematiek. Bovendien bleek snel dat de kleine sportclubs te weinig professioneel

waren uitgebouwd om zulke wervingscampagnes te kunnen dragen. Toch besloot de Stichting door te gaan met het project, in de hoop om tenminste een mentaliteitswijziging op gang te brengen. Een tweede campagne leverde iets meer inzendingen op.

Door beide campagnes, 'BuurtBal' en 'Sportclubs bekennen kleur', was bij de Koning Boudewijnstichting het inzicht gegroeid dat allochtone jongeren wellicht gemakkelijker de stap naar een sportclub zouden zetten wanneer ze werden gecoacht door trainers van hun eigen origine. Die zouden misschien beter hun problemen begrijpen en kunnen opvangen. Aan 'Sportclubs bekennen kleur' werd daarom nog een tweede oproep gekoppeld: individuen van allochtone origine werden uitgenodigd om te kandideren voor een beurs die hen zou toelaten een sporttrainerscursus te volgen. Elke geselecteerde zou ook een peter of meter krijgen die hem/haar zou begeleiden tijdens de opleiding.

'Gezocht: sportief talent (m/v) van allochtone origine' was geboren. De eerste oproep, onder meer verspreid via migrantenorganisaties, geschiedde in mei 1996. In totaal waren er vijf oproepen, de laatste gebeurde in mei 2000.

TEN GELEIDE BIJ DE INTERVIEWS

Dit verslag bundelt een aantal interviews (afgenomen voorjaar 2002) met mensen die betrokken waren bij de campagne: *'Gezocht: sportief talent. Trainerscursussen voor allochtonen'* die de Koning Boudewijnstichting tussen 1996 en 2000 organiseerde.

Het uitgebreidst komen de deelnemers aan het woord die zelf een cursus volgden.

Mohamed Meftah, Dominique Mbog, Fuat Capa, Ulku Bircan, Alicher Oumarov en Abdel Wahhabi vertellen waarom zij deelnamen en deze of gene cursus volgden, en wat dit voor hen heeft betekend. Er werden ook twee dubbelinterviews afgenomen: Danny Grochowczak van de Genkse sportdienst begeleidde enkele trainers in spe van de Turkse Rangers tijdens hun opleiding. Hij doet het verhaal samen met Tuncay Dogru, penningmeester van de Rangers. Khalid El Addaoui volgde een trainerscursus zaalvoetbal en maakt van de opgedane kennis dankbaar gebruik voor zijn werk in de wijk Peterbos voor het Brusselse Riso. Johan Martens, coördinator van Riso en Khalid zelf komen samen aan het woord.

Daarnaast gingen we op bezoek bij een aantal partners die bij de organisatie van het Stichtingsproject betrokken waren: Ann De Mol van de Koning Boudewijnstichting zelf, Nicole Bossaerts en Paul Beloy die voor de begeleiding van de deelnemers zorgden en de sporttechnische directeur van het BOIC, Eddy De Smedt, die de jury voorzat. Andere gesprekspartners waren Marc Van der Beken van de Vlaamse Trainersschool en Frans Masson van de Heizelschool van

de Koninklijke Voetbalbond. VTS en de Heizelschool verzorgden het grootste gedeelte van de gevolgde trainersopleidingen.

Deze tweede reeks van interviews werd iets anders opgevat. We geven ze immers niet in extenso weer, maar hebben gepoogd om aan de hand van interviewfragmenten het verloop van de campagnes te reconstrueren. De geïnterviewden bekijken samen de goede en de zwakkere kanten van het project, en wat zijn toekomstmogelijkheden eventueel zijn. Bij hen hebben we ook nog enkele losse citaten gesprokkeld die betrekking hadden op het project of op de allochtonenproblematiek in het algemeen.

Tot slot volgt een gesprek met VUB-professor Paul De Knop, die uitgebreid onderzoek heeft verricht rond sport en integratie. Als voorzitter van Bloso was hij ook de geschikte persoon om het initiatief van de Koning Boudewijnstichting te kaderen, en om te bekijken wat er in de toekomst verder zou kunnen gebeuren.

Naast de studie 'Samenleving & Sport. Gelijkheid van kansen en sport' van professor De Knop vormde ook het evaluatieverslag dat Nicole Bossaerts in september 2000 over de campagnes maakte, interessante achtergrondlectuur. Hopelijk zijn deze bundel en haar rapport complementair. Zorgde Bossaerts voor een gedetailleerde round up van het project, dan willen deze teksten ook de stemmen toevoegen van zij die er bij betrokken waren.

OP ZOEK NAAR SPORTIEF TALENT

De selectiecriteria

“Wie komt in aanmerking voor een beurs? Talentvolle jongeren (18 tot 30 jaar) van migrantenorigine die met een sport(kader)-opleiding willen starten. We zijn op zoek naar kandidaten die over voldoende capaciteiten en motivatie beschikken om een dergelijke opleiding aan te vatten, maar die er om een of andere reden niet toe komen om zich in te schrijven.

Als we spreken van een sport(kader)opleiding bedoelen we o.m. de opleidingen van de Vlaamse Trainersschool, de Heizelschool van de Koninklijke Belgische Voetbalbond en de opleidingen regentaat en licentiaat lichamelijke opvoeding.

De kandidaat dient actief lid te zijn van een sportclub (of -federatie) in Vlaanderen.

De opleiding dient ten vroegste aan te vangen in september 1996. Bij voorkeur worden meerjarige opleidingen gevolgd.

Het bestuur van de club, waarbij de kandidaat aangesloten is, dient zijn aanbeveling voor de beurs te geven.

De betrokken club dient de mogelijkheid te overwegen om de kandidaat, na het beëindigen van zijn opleiding een begeleidende taak te geven.”

Zo luiden de criteria bij de eerste projectoproep in 1996. Opvallend is dat het lijstje voorwaarden er bij volgende oproepen toch anders is gaan uitzien. Zo werd het initiatief uitgebreid tot (Franstalige) kandidaten uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Lid zijn van een sportclub was geen vereiste meer: de Koning Boudewijnstichting engageerde zich om met de kandidaat uit te kijken naar een sportclub die zijn sportieve prestaties nauwgezet zou volgen en waar hij praktijkervaring kon opdoen. Bijgevolg moest er geen clubbestuur meer een aanbeveling geven noch zich engageren voor de geslaagde kandidaat.

De financiële ondersteuning verminderde van max. 100.000 frank tot max. 50.000 frank. Dat geld was bedoeld om de opleiding en eventuele vervoerskosten te betalen, en om eventueel materiaal aan te kopen. Het bedrag zou in twee schijven worden uitbetaald.

«Of dit nu een druppel op een hete plaat was? Het ging nu eenmaal om een project. Als de vraag wordt gesteld: ‘ja maar wat nu, het gaat niet verder’, dan bewijst dat in mijn ogen dat het initiatief zin had.»

EDDY DE SMEDT

De jurering

In een volgende fase werden de kandidaatsdossiers voorgelegd aan een jury. Daarin zaten onder meer vertegenwoordigers van de meewerkende opleidingen (Vlaamse Trainersschool, de Heizelschool), maar ook academici, en mensen uit de sportwereld en het vrijwilligerswerk. Eerst werden de dossiers op zich beoordeeld. Waren er

twijfels over een kandidaat, dan werd een gesprek met hem gevoerd. Na de eerste projectoproep gaf Jan Peeters de fakkel van juryvoorzitter door aan **Eddy De Smedt**, sporttechnisch directeur van het BOIC. Hij vertelt:

“Mensen beoordelen op basis van een dossier is niet altijd gemakkelijk. Toch konden we aan de hand van de formulieren die moesten worden ingevuld heel vaak al opmaken of het om een ernstig dossier ging of niet: aan sommige formulieren zag je zo dat er maar wat was opgeschreven, of dat ze door iemand anders dan de kandidaat zelf waren ingevuld. Andere kandidaten hadden echt wel hun best gedaan. Ook het curriculum gaf al een indicatie over iemands engagement. De taalbeheersing was voor ons ook een belangrijk gegeven.

De juryleden kregen de dossiers op voorhand. Aan de vertegenwoordigers van de opleiding waarvoor werd gekandideerd, werd gevraagd de presentatie voor te bereiden en al de eerste indrukken te geven. Die bleek meestal wel overeen te komen met wat de rest van de jury er over dacht. Over sommige dossiers was iedereen het eens en hadden we geen twijfels. Hadden we nog vragen, dan werd een gesprek gevoerd met de kandidaat, vooraleer eventueel een contractje met hem werd opgemaakt.”

Bij de Boudewijnstichting beseft men dat bij de eerste oproepen misschien kandidaten werden geselecteerd waarvan men eigenlijk kon vermoeden dat ze, omwille van te weinig schoolse voorkennis of te weinig sporttechnische bagage, de opleiding niet tot een goed einde zouden brengen.

MARC MAES

MARC VAN DER BEKEN

Projectverantwoordelijke **Ann De Mol:**

“We probeerden in de dossiers ook naar de intellectuele bagage te peilen. Heel wat migranten hebben om allerlei redenen beroeps- of technisch onderwijs gevolgd, en soms vermoedden we sterk dat ze het daardoor niet zouden halen. Maar dat stelde ons voor de gewetensvraag of dat wel helemaal eerlijk was; of we niet iedereen een kans moesten bieden. Ik denk dat er daardoor een paar door de jurering zijn geraakt die bijvoorbeeld wel goede voetballers waren, maar waarvan we eigenlijk wisten dat hun kansen om te slagen, beperkt waren. Het klopt ook dat we, wat het sport-technische niveau betreft, wel papieren vroegen, maar de kandidaten niet hebben laten testen.”

Het jurysysteem werd verfijnd.

Eddy De Smedt:

“In de laatste sessies verzamelden we de dossiers ook per sporttak en per organisatie, en keken we wie daar nu eigenlijk het best in zou passen. Er was dus een soort van vergelijkende studie, wat een beter overzicht en een betere selectie opleverde. We zagen dat het beter was om de inspanningen te concentreren op een beperkter aantal, maar goede kandidaten, die dan meer kansen op slagen hadden.”

Eens uitverkoren, konden de geselecteerden in principe aan de opleiding beginnen. Toch moesten sommigen tegen het wachten kunnen: er zijn cursussen die maar één keer per jaar van start gaan, en enkele werden bij gebrek aan voldoende deelnemers afgelast. Leek een alternatief gevonden of ging de cursus eindelijk van start, dan moest de kandi-

daat soms zelf afhaken omdat het alternatief niet verenigbaar was met zijn familiale of beroepsbezigheden. Van de ongeveer twintig geselecteerden per oproep, gingen er gemiddeld zo'n veertien à vijftien van start, schat Ann De Mol. **Frans Masson**, directeur van de Heizelschool en jurylid, betreurt het dat in de beginfase de jury, na iemand te hebben geselecteerd, soms maandenlang niets meer over hem of haar vernam. Het was een van de redenen waarom werd gesleuteld aan het systeem van meters en peters. Eddy De Smedt noemt zijn deelname aan de jurering een verrijkende ervaring voor zichzelf:

“Zelf kom ik uit de topsport en ik bekeek de dossiers dan ook voornamelijk van hun sportieve kant. Maar het was leerrijk om te zien hoe anderen vanuit een andere invalshoek aan de besprekingen deelnamen. Dat leert je toch om te relativieren. Ik bedoel daarmee niet dat je het diploma moet gaan relativieren, dat mag uiteraard niet, maar wel het beginniveau. Beroepshalve ben ik bezig met topsporters, maar die zaten er niet onder de kandidaten. In de jury kon ik ook eens vanaf de basis kijken, nagaan wat de maatschappelijke waarde van de sport kan zijn”.

«Op de Heizelschool werden we vroeger soms uitgemaakt voor racisten wanneer een allochtoon niet slaagde.

Toen werd Saïd Haddouche als leraar geëngageerd en het was gedaan met de opmerkingen. Maar wees maar zeker dat hij even streng is als de andere leraars!»

FRANS MASSON

De peter en de meter

De geselecteerde kandidaten zouden bij het volgen van de cursussen ook worden begeleid door een 'peter' of 'meter'. Aanvankelijk werd hen gevraagd of ze zelf iemand kenden die hen kon begeleiden. Indien niet, zou de Boudewijnstichting zelf mensen aanduiden. Die formule bleek echter niet goed te werken. Daarom werd beslist iemand op de Stichting zelf in dienst te nemen die de rol van begeleider en contactpersoon op zich kon nemen.

Ann De Mol:

“Het kwam er vooral op aan dat de deelnemers een houvast moesten hebben, iemand die voortdurend bereikbaar zou zijn. Soms zocht iemand inhoudelijke hulp, anderen hadden vooral nood aan psychologische steun om het te kunnen volhouden, bij nog anderen primeerde de praktische hulp – hoe op een cursus te geraken bijvoorbeeld.”

Als de geïnterviewde deelnemers het over één ding eens waren, was het wel over de waarde en het belang van deze begeleiding. De financiële steun was voor hen duidelijk minder belangrijk dan de coaching, al waren er wel degelijk kandidaten die zonder de financiële hulp niet aan de opleiding hadden kunnen beginnen.

Nicole Bossaerts werd de eerste 'Koning Boudewijnstichting-meter'. Bossaerts stond twintig jaar lang als lerares lichamelijke opvoeding in het onderwijs, voornamelijk in klassen uit de beroeps- en technische afdelingen. Dat zijn richtingen waar

NICOLE BOSSAERTS

PAUL BELOY

allochtone of kansarme jongeren al te gemakkelijk in terecht komen. Daarnaast werkte ze een tijdlang met kansarme jongeren op het Antwerpse Zuid. Geen wonder dat de Koning Boudewijnstichting haar eerst vroeg om deel uit te maken van de stuurgroep van het sport-voor-allochtonenproject, en later, toen het systeem van de begeleiding werd verbeterd, als contactpersoon. Bossaerts deed het werk gedurende drie jaar en spreekt van 'een erg intensieve periode in mijn leven':

"Ik heb een erg boeiende tijd achter de rug waarin ik zelf ook veel heb geleerd. Ik zat in een situatie waarin ik voortdurend voor allerlei grote en kleine problemen oplossingen moest vinden. Ik deed niets anders dan te pogen samenwerkingen op te starten, het standpunt van de ene duiden voor de andere.... Het zijn dingen die in de sport, maar ook in het onderwijs of de vrijetijdswereld eigenlijk vanzelfsprekend zouden moeten worden. De samenleving is nu eenmaal erg verscheiden."

De problemen waarmee de deelnemers kampten, waren ook niet altijd zo groot, oordeelt ze:

"Je moest dikwijls gewoon vragen of ze wisten hoe het in een opleiding toeging, of het lukte...ik denk dat het dikwijls is terug te brengen tot goede communicatie, tot een goede babbel. Ik vind het zeker fout om de allochtonen altijd op dat allochtoon zijn te viseren".

Bossaerts geeft toe dat ze van de Boudewijnstichting niet altijd genoeg feedback kreeg:

"Eigenlijk kreeg ik van de Koning Boudewijnstichting nooit een goed antwoord op de vraag wat nu precies hun referentiekader was, welke betrachting ze precies hadden. Ik had geen kapstok waaraan ik de dingen die ik deed, kon ophangen. Kansen creëren, oké, maar in functie van wat? Wat was de betrachting, wat was de totaalvisie?"

«De jongetjes die op straat spelen, die hebben vaak nog bewegingservaring. Het terrein is hobbelig, ze moeten tussen paaltjes voetballen...»

NICOLE BOSSAERTS

Hoewel ze niet meer voor het project werkt, volgt ze vanuit de coulissen nog wel het reilen en zeilen van enkele kandidaten.

"Ik krijg nog elke week telefoons. Ook van mensen die ik niet ken maar die via via over de campagne hebben gehoord en geïnteresseerd zijn."

Toen Bossaerts na drie jaar een job aanvaardde in de pedagogische cel van de Vlaamse Trainersschool, werd ze voor 'Gezocht: sportief talent' opgevolgd door **Paul Beloy**. Hij is tien jaar lang profvoetballer geweest, is zelf van allochtone afkomst en geeft lessen Nederlands en lichamelijke opvoeding in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Vooraleer hij 'Koning Boudewijnstichting-peter' werd, maakte Beloy al deel uit van de jury. En hij was volgens juryvoorzitter Eddy De Smedt een zeer gewaardeerde deelnemer.

Paul Beloy vertelt:

"Als jurylid kon ik over bepaalde inzendingen de nodige achtergrondinformatie geven, omdat ik 'in het veld' opereer en dus vrij goed kon inschatten of een bepaalde sportclub die een kandidaat-trainer voorstelde, al rijp was voor het project of daarentegen eerst nog meer aan de eigen club moest werken. Toen ik dan begeleider werd, trok ik naar de clubs en de kandidaten zelf. Wat me het meest opviel, is hoeveel verder men in Limburg al staat met de integratie van allochtonen in de sportwereld, dan in de rest van Vlaanderen of in Brussel. Terwijl wij nog cursussen geven voor anderstalige nieuwkomers, is de integratie daar al volop bezig. Zeker de sportdienst van Genk is een echt voorbeeld. Migranten worden er niet als een probleem beschouwd, maar als een gegeven. Wij hebben migranten en wij werken met migranten, die houding hebben ze."

De slaagkansen van de deelnemers

In de tussentijdse evaluaties die Nicole Bossaerts voor de Boudewijnstichting over de campagnes maakte, ging ze al uitgebreid in op de moeilijkheden die de allochtone deelnemers aan de trainerscursussen plachten te ondervinden - en welke de belangrijkste struikelblokken waren. Ze herhaalt ze hier:

"Een onvoldoende beheersing van het Nederlands was dikwijls de belangrijkste struikelblok om de lessen te kunnen volgen of om zelf een uitleg te kunnen geven. Ook de schoolse kennis was vaak te beperkt. Dat viel me vooral bij de mannen op. Ze

hebben weinig gestudeerd. Wie in de migrantengemeenschap wél verder studeert, concentreert zich dan weer zo sterk op die studies dat hij er niet ook nog eens een sporttrainerscursus kan bijnemen.

Maar ook het 'nest' of het netwerk waar een allochtoon uit komt, is een belangrijke factor. Het bepaalt vaak of hij of zij een goed zicht heeft op de sportwereld of niet. Bovendien is het erg belangrijk dat men op die groep kan terugvallen.

Laatste grote euvel was een gebrek aan sporttechnische bagage. Als je de sport niet beheerst, kan je moeilijk trainer worden.

Allochtonen hebben nog niet de traditie om in sportclubs actief te zijn. Ze spelen wel voetbal op de straat, maar missen de 'leerlijn'. Ze weten niet hoe een sport wordt aangeleerd, welke afspraken ze moeten nakomen...en ze hebben te weinig voorbeelden.

Bij vrouwen zagen we dan weer dat ze de trainercursus zagen als een manier om de sport zelf aan te leren. Ze beheersten die nog niet genoeg. Dat maakte het voor hen soms erg frustrerend. Ze trairden heel hard, maar hadden de basiskracht niet. Als je, om een voorbeeld te geven, niet al jarenlang zwemt en zo de kans hebt gehad om je lichaam te ontwikkelen, ben je wellicht niet klaar voor een examen snelheidszwemmen. Het was dan ook belangrijk dat ze naast de trainercursus gingen zwemmen in een goede club."

Volgens **Marc Van der Beken**, directeur van de Vlaamse Trainersschool, zijn de relatief lage slaagcijfers bij allochtone kandidaten vooral het gevolg van een te slechte sporttechnische voorkennis.

«Het heeft me voor een bepaalde deelnemer acht telefoons gekost vooraleer ik wist waar hij met een bepaald probleem terecht kon. Als dat bij mij, die perfect Nederlands praat, al zo veel moeite kost, hoe moet hij dat dan doen, die nog volop Nederlands aan het leren is? Er moet een veel betere coördinatie komen tussen de verschillende bestuursniveaus inzake migrantenbeleid. Waarom wordt er niet één centrale ombudsdienst geïnstalleerd met één telefoonnummer, zodat je altijd weet waar je terecht kan?»

PAUL BELOY

"We hadden dat eigenlijk voorspeld. Maar blijkbaar was de deelname belangrijker dan het resultaat, omdat men er van uitging dat door deel te nemen, de integratie al zou worden verbeterd. Nogal wat kandidaten kwamen bij de recreatiesport terecht omdat daar het aanvangsniveau minder belangrijk is. Dat wil niet zeggen dat het hele project is mislukt. Ik hoor geregeld over kandidaten die misschien niet geslaagd zijn, maar op wie de opleiding toch een positief effect heeft gehad. Ze hebben een positiever zelfbeeld, voelen zich beter geïntegreerd en zijn met mensen in contact gekomen buiten hun eigen leefwereld...Sommigen zijn echt aangemoedigd geweest om toch verder te gaan in de sport en zijn van plan om later de draad op te nemen. Toch blijf ik denken dat er nog een wezenlijk verschil is tussen aan sport doen, onder meer als

middel tot integratie, en trainercursussen volgen. Volgens mij komt het er op dit ogenblik nog meer op aan om allochtonen in de sportclubs te integreren. Van de allochtonen die in het project waren gestapt, waren er nog te weinig die al deelnamen in de 'normale' clubstructuren. Als men dan al aan sport deed, gebeurde dat nog te vaak in de eigen allochtone gemeenschap. Het niveau is daar lang niet altijd zo goed. Oké, ik beseef wel dat het voor allochtonen niet altijd voor de hand ligt om naar de gewone sportclub te komen. Want waar sport je? Toch meestal in je nabije omgeving."

Voor Paul Beloy primeerde het sporttechnische aspect niet:

"Als je slaagt in zo'n trainercursus, heb je een aantal sociale vaardigheden meegekregen die je in je les kan gebruiken en doorgeven. Het feit dat iemand regelmatig les moet volgen, met anderen in contact komt, zich moet engageren om ergens naartoe te gaan, moet leren discussiëren, leert wie op dat ogenblik boven hem staat...maakt dat hij achteraf veel sterker in zijn schoenen staat als hij in een groep moet functioneren. Voor mij persoonlijk waren al die aspecten veel belangrijker dan het sporttechnische".

«Een paar keer hebben we negatieve reacties gekregen van autochtone deelnemers aan de cursussen, die vreesden dat we de allochtonen zouden voortrekken of die het er moeilijk mee hadden dat die een financiële tegemoetkoming kregen.»

MARC VAN DER BEKEN

PAUL BELOY - DOMINIQUE MBOG

“Soms moesten we de verwachtingen van de deelnemers temperen. Sommigen dachten dat ze na het volgen van een trainerscursus een professionele carrière zouden kunnen uitbouwen, terwijl dat in de realiteit weinig trainers lukt. Een aantal werd naar het initiatorniveau verwezen terwijl ze misschien hadden gedacht dat ze een professioneel diploma zouden krijgen. Allicht zijn er enkelen ook geschrokken omdat ook dat instapniveau nogal wat inspanningen vraagt, en hebben ze daarom afgehaakt. De Koning Boudewijnstichting rekruteerde niet uit een select publiek, het ging om een erg heterogene groep die op verschillende manieren over het initiatief had gehoord. Eigenlijk moet je dat allemaal in rekening brengen als je het over de slaagcijfers hebt. Je mag die zeker niet puur statistisch, resultaatsgebonden bekijken. Als je er van zestig dossiers twintig laat doorgaan en daarvan slagen er vijf, dan is dat misschien helemaal geen slecht cijfer. Zo bekeken is elke geslaagde een succes voor het project en voor de organisaties die er aan hebben meegewerkt”. Aan het woord was Eddy De Smedt.

«The survival of the fittest' is in de wereld van de allochtonen een realiteit.»

PAUL BELOY

De sterke en zwakke kanten van het project

Aan de geïnterviewden vroegen we wat volgens hen nu de sterke en de zwakke kanten van het project waren. Zoals reeds gezegd waren de deelnemers aan de trainerscursussen het er bijna unaniem over

eens dat vooral de begeleiding voor hen belangrijk was, wat door de meeste organisaties die mee het project op poten zetten, werd beaamd. De bedenkingen en opmerkingen van de deelnemers kan u in de aparte bijdragen over henzelf lezen. We geven hier enkele reacties van medeorganisatoren, zowel over het project als over de ruimere problematiek van 'sport en integratie' :

“Dit project was nodig, omdat de zaken daarmee in gang zijn gezet. Je merkt nu dat een aantal steden cursusgeld terugbetaalt wanneer iemand een trainersopleiding volgt. Maar daarmee mist men voorlopig nog dat aspect van de begeleiding, dat zo belangrijk was. Misschien hebben we met het Koning Boudewijnstichting-project maar enkele honderden mensen bereikt. Ik vrees dat dit komt omdat zo weinig instanties wisten dat dit initiatief bestond. De buurtmanager van Antwerpen Zuid had er bijvoorbeeld nog nooit over gehoord. Volgens mij is er in dit land voldoende geld aanwezig om een goed migrantenbeleid te kunnen voeren. Helaas is er zoveel versnippering dat niemand weet waar de andere instantie precies mee bezig is. Ik heb het meegemaakt dat de straathoekwerker, de buurtwerker en een plaatselijke vereniging die alle in dezelfde wijk actief zijn, elkaar niet kenden. Komt daarbij dat je vaak toevallig op centen stoot, men weet niet waar subsidies kunnen worden aangevraagd.” (Paul Beloy)

“Volgens mij was de grote fout dat men sport heeft willen gebruiken als middel tot integratie. Het kan mooi meegenomen zijn dat wanneer je gaat sporten, je andere mensen leert kennen. Maar uiteindelijk ga je om te sporten en niet om te integreren. Opvoeders,

welzijnswerkers stellen met de beste bedoelingen voor om samen te gaan sporten, als middel tot integratie. Maar daarmee komen de allochtonen nog niet in contact met de echte sportwereld. Ik vind het zeer knap dat de Koning Boudewijnstichting zijn nek heeft willen uitsteken en middelen heeft vrijgemaakt. Iedereen roept wel maar er zijn er weinigen die ook iets doen. Aan de andere kant moet je vaststellen dat niet de bewegingen in gang zijn gezet waarop men had gehoopt. De grote ommekeer is er niet gekomen. Het is te zeer gericht gebleven op een aantal personen. Al zijn er dankzij de campagne natuurlijk wel kleinere dingen in beweging gekomen.” (Nicole Bossaerts)

“De taal vormde een probleem. Omdat men in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nauwelijks Nederlandstalige kandidaten vond, werden daar ook Franstaligen in het Nederlandstalige programma opgenomen. Dat was geen goede zaak. Bloso zelf is bijvoorbeeld nauwelijks actief in Brussel.” (Marc Van der Beken)

“Of het een elitair project was omdat je migranten aantrok die het anders ook wel zouden maken? Het was in zekere zin onze bedoeling om voor dit project talentvolle mensen aan te trekken. Maar de Boudewijnstichting heeft ook andere projecten opgezet, onder meer rond allochtonen in het beroepsonderwijs.” (Ann De Mol)

“Eigenlijk is het logisch dat je bij allochtonen terecht komt die het wel zullen maken. Een van de criteria bij de beoordeling was een goede beheersing van de taal. Je zou kunnen zeggen dat je een elite aansprak, maar ze moesten nu eenmaal een

diploma kunnen halen, hé. En bovendien ging het om trainersdiploma's, wat impliceerde dat wie er mee aan de slag ging, met kinderen zou gaan werken. Zo iemand moet dan ook enige maturiteit hebben en over pedagogische kwaliteiten beschikken. Uiteindelijk komt het project ook ten goede aan die kinderen.” (Eddy De Smedt)

«We wisten dat we weinig meisjes zouden bereiken, maar uiteindelijk hebben er toch enkelen meegedaan. Maar zij zijn de buitenbeentjes. Het blijft voor hen erg moeilijk, om religieuze en culturele redenen – al heb ik tussen haakjes wel eens het gevoel dat het wat wordt overroepen, de tegenkantingen die ze zouden ondervinden. Zwemmen moet afzonderlijk gebeuren, met een vrouwelijke redster en een zwemlerares. Oké, dat wil ik nog begrijpen, want in een zwembad moet je in je badpak lopen. Maar moet je voor andere sporten het excuus aanvaarden dat die niet geschikt zouden zijn voor meisjes?»

ANN DE MOL

“Ik weet niet of het een goede vraag is, of dit project noodzakelijk was. In onze opleiding zitten sowieso al heel wat deelnemers van allochtone afkomst. Maar laat me zeggen dat het zelfs voor één iemand die gemotiveerd was maar geen inkomsten of

mogelijkheden had om de cursussen te volgen, de moeite waard was. (Frans Masson)

Met haar projecten probeert de Koning Boudewijnstichting te anticiperen op bepaalde ontwikkelingen, en zaken aan te pakken waar tot dan niemand mee is bezig geweest. Een gemiddeld project duurt vier à vijf jaar, daarna is het eventueel aan andere partners om het initiatief over te nemen - of de problematiek op hun eigen manier aan te pakken.

Ann De Mol:

“Terwijl we bezig zijn, proberen we tezelfdertijd ook op het beleid te werken: we gaan de sectoren die bij een project betrokken zijn op hun verantwoordelijkheid wijzen en hen vragen na ons het gat in te vullen. Wij geven de aanzet, zij kunnen overnemen, tenzij natuurlijk het maatschappelijke probleem intussen zou zijn opgelost – wat zelden het geval is. Dat hebben we ook proberen te doen voor de trainerscursussen. In de stuurgroep zaten mensen van de Voetbalbond, Bloso, professoren van de universiteit...lesgevers hebben ook de verantwoordelijkheid om hun studenten lichamelijke opvoeding een bepaalde mentaliteit mee te geven. We organiseerden studiedagen waar heel wat mensen op waren uitgenodigd. Maar ik moet eerlijk zeggen: de klik is er niet gekomen. Men is wel enthousiast, en men wou wel mee doen met ons project, maar die kleine extra inspanning komt er niet.”

“Ik heb de indruk dat de sportwereld er van overtuigd is dat men geen extra inspanningen moet doen voor allochtonen. Men heeft niets tegen de migranten en gaat er van uit dat er geen drempels zijn. De migranten moeten maar naar hen komen.

Op studiedagen kregen we ook altijd de nodige opmerkingen. ‘De allochtonen komen wel, maar haken af’. ‘Ze hebben geen discipline, ze komen niet op tijd’. ‘Ze kopen geen goede kledij’. ‘De ouders werken niet mee en zorgen niet voor vervoer’. Dat klopt allemaal, en ik begrijp dat men zich daaraan ergert, maar vele migranten leven nu eenmaal in een andere leefwereld. Het is geven en nemen van beide kanten. Daarom vinden wij dat de migrant duidelijk moet worden gezegd wat kan en niet, maar soms vraag ik me toch af waarom de sportwereld zo streng is. Net zoals de media trouwens, waar wel eens het beeld wordt opgehangen dat migrantenclubs altijd moeilijkheden zoeken.”

De Vlaamse Trainersschool en de Voetbalbond?

Ann de Mol geeft toe dat er voor dit project niet zo uitdrukkelijk werd gezocht naar kandidaat-overnemers, al had men de hoop gesteld op de Vlaamse Trainersschool. Begeleiders zouden kunnen worden gezocht in de clubs. De Vlaamse Trainersschool beaamt, net als de andere betrokkenen, dat ze graag meewerkte aan het project, maar noemt het absoluut geen prioriteit. Zelf investeren in een gelijkaardig trainersproject is financieel onhaalbaar.

Marc Van der Beken:

“Ik durf gerust te zeggen dat zo'n initiatief voor ons geen prioriteit is. We hebben nog al onze energie nodig om het belang te onderstrepen van een Vlaamse Trainersschool bij de vrijwilligers uit de 'gewone' sportwereld. Er wordt immens veel

BART VAN REUSEL

gesport, dag in dag uit. Er zijn meer dan twee miljoen jongeren die op regelmatige basis sporten. Maar toch constateren we nog dat in de sportbegeleiding alles is toegestaan. Om beenhouwer of kapper te worden moet je een diploma hebben, maar sport onderwijzen kan zonder diploma. Iedereen kan zich morgen trainer noemen, gaan helpen trainen in een sportclub en daarna zelf trainer worden. Kwalitatief is het niveau laag. Wij proberen de clubs dus te sensibiliseren om trainers een opleiding te laten volgen. Het terrein ligt echt nog braak. We krijgen nog maar een heel klein percentage van de Vlaamse sporters bij ons over de vloer. Ik wil de allochtonen wel graag opnemen in ons 'gehele pakket' en zou zeker proberen te vermijden dat zij het extra moeilijk hebben."

«De federaties stellen in de praktijk soms erg teleur. Ze hebben weinig centen en al helemaal geen personeel. Er gaapt ook een enorme kloof tussen de professionele en de recreatiesporten. Eigenlijk zijn dat twee werelden apart.»

ANN DE MOL

Nicole Bossaerts werkt nu in de pedagogische cel van de Vlaamse Trainersschool. Die cel probeert de trainerscursussen te verbeteren. Zij vindt dat er op een andere manier naar de zaak moet worden gekeken.

"De uitvalsbasis moet de sport zijn. Mensen willen komen sporten. Dus moet men er voor zorgen dat het sportproduct goed is. Zo goed, dat zelfs wie een handicap heeft of andere moeilijkheden, in de sportwereld terecht kan. Nog al te vaak is sport alleen weggelegd voor iemand die bijvoorbeeld van thuis uit de traditie om te sporten en om naar een sportclub te gaan, heeft meegekregen. En alle anderen vallen uit de boot. Gelukkig komt er nu wel stilaan verandering in. In de sportopleiding begint men stilaan te beseffen dat sport moet worden gekoppeld aan verscheidenheid. Je hebt een goed gestructureerd sportproduct nodig, een goede leerlijn van jong tot oud, en dan moet je zien hoe elke persoon daar zijn gading in kan vinden, dat je aanbod voor iedereen toegankelijk is. Vroeger was het simpel: dit was het sportproduct. Klikte het, dan was dat oké, klikte het niet, dan viel je af, ook al wou je echt wel sport beoefenen. Pas wanneer je zo ver bent, kan er samen worden gesport en kan je elkaar leren kennen. Maar je mag niet vertrekken van het allochtoon zijn. Dat is in zekere zin een bijkomend element."

"We willen proberen om die nieuwe manier van werken in de opleidingen te laten doordringen, zodat toekomstige trainers vanuit die visie mensen gaan begeleiden. Het is zeker geen arbeidsintensievere manier van begeleiding. Het gaat er vooral om dat mensen dan veel beter weten waar ze mee bezig zijn en vanuit een referentiekader kunnen werken. Nu geven ze nog te vaak les zonder te weten hoe dat overkomt bij de mensen die voor hen staan. Met allochtonen moeten ze in dialoog willen treden, net zoals met alle anderen, en nagaan wat hun specifieke problemen zijn. Als ik les geef aan toekomstige leraars sport merk ik dat ze bang zijn van het onbekende. Omgaan met

anderen betekent immers ook dat je moet weten hoe sterk je zelf staat. Als je zelf een goede opleiding hebt gehad, moet je die confrontatie kunnen aangaan. Het onderwijs stelt dat echter allemaal nog veel te weinig in vraag. We zijn ook altijd zo gewoon geweest om de leiderspositie te hebben. De anderen waren de underdog."

"Mij lijkt het dus niet zo zinvol om dit project gewoon over te nemen. Je moet de zaken meer op langere termijn bekijken. Coaching moet vanzelfsprekend worden voor een docent. Bloso moet in eerste instantie nadenken over de structuren en over de boodschap die we willen meegeven, en niet gewoon een potje geld geven voor een allochtonenwerking. In de Trainersschool worden jaarlijks tweeduizend initiators opgeleid, die je allemaal op het belang van die coaching kan wijzen."

De Voetbalbond voelt zich evenmin aangesproken om financiële middelen vrij te maken, al koestert Frans Masson wel een droom:

"Een van mijn dromen is dat onze voetbalclubs meer hun deuren zouden opendoen voor al die allochtone jongetjes die op de straat rondlopen en graag voetballen. Dat kan alleen maar als de mentaliteit verandert. In de belangrijkste clubs van de regio's waar veel migranten zijn, zouden er trainers moeten zijn die de integratie kunnen vergemakkelijken en die een goede omkadering kunnen verzorgen. Je moet dan niet alleen hun opleiding subsidiëren, maar er ook voor zorgen dat er geld is om de poorten van de clubs open te doen en de jongetjes uit te nodigen om bijvoorbeeld elke dag om 16 uur te komen trainen. Het zou deel kunnen uitmaken van de stages die men in onze opleiding moet volgen.

Nu spelen al die gastjes in gesloten clubs waar geen

Belgen binnenkomen. Als Voetbalbond zouden we zeker mee een campagne op de rails kunnen zetten, al kunnen we niet de financiële kant van de zaak voor onze rekening nemen.”

Lokale overheden, buurtmanagers en multisportclubs?

Opvallend vaak wordt verwezen naar de grote rol die de lokale overheden kunnen spelen in de integratie van allochtonen of achtergestelde maatschappelijke groepen in de sport. Paul Beloy komt als eerste aan het woord:

“Ik denk dat het wat veel is gevraagd van een trainer die misschien dertig of veertig leerlingen voor zich heeft, om inzicht te hebben in wie nu allemaal precies voor hem of haar staat, en om daar de lessen aan aan te passen. De steden zouden een ondersteuningscel kunnen creëren, dan zou de Koning Boudewijnstichting niet meer nodig zijn. Of waarom zorgt een buurtmanager er niet voor dat iemand uit zijn regio die een trainerscursus volgt, een begeleider krijgt? Als die gast dan is afgestudeerd, zou hij hem in zijn regio kunnen tewerkstellen, want hij zal begeleiders nodig hebben. Nu gebeurt dat niet. Nu moeten de mensen die afgestudeerd zijn zelf werk gaan zoeken. Maar daarbij stoten ze op grote problemen.”

Nicole Bossaerts:

“Als je er een structurele vorm aan wil geven, is de lokale overheid de aangewezen partner, omdat die dicht bij de mensen staat. Je merkt trouwens dat grote steden al serieuze inspanningen doen. Eigenlijk zou elke gemeente moeten nagaan welke

mensen ze met hun sportbeleid bereiken en hoe dat dan komt. Men is er nu wel mee bezig om subsidies te koppelen aan beleidsnota's waarin gemeenten ook expliciteren wie ze willen bereiken – maar je moet er wel rekening mee houden dat nog maar de helft van de gemeenten een erkende sportdienst heeft.

Genk vervult zeker een voorbeeldfunctie. De clubs worden ondersteund, er worden dwarsverbanden gelegd, daar wordt echt wel serieus gewerkt.”

Marc Van der Beken:

“Wat er in dit land onvoldoende bestaat, zijn multisportclubs. Noem het sociale verenigen waar men de mogelijkheid heeft om aan verschillende sporten te doen. Iemand kan de ene dag eens voetballen, de volgende dag kajakken of aan mountainbiking doen. Of men kan kiezen voor een systeem waarbij men in een multisportclub lid is van een club, die er administratief en qua verzekering door wordt ondersteund, en die club is dan op zijn beurt lid van een federatie. Zo kan je doorgroeien in die sport, maar kan je ook als je er teleurgesteld bent, voor een andere sport binnen die multisportclub kiezen. Zo blijf je lichamelijk actief en verlies je geen jaren... In Scandinavië heb je zo enkele mooie projecten die worden gestimuleerd vanuit de gemeenten. Dat kan een ideale manier zijn om aan integratie te doen. Grootsteden, maar eigenlijk alle gemeenten, zouden zulke 'sportacademies' uit de grond moeten proberen te stampen. Vanaf de kleuterleeftijd zouden kinderen de kans moeten hebben om van verschillende sporttakken te proeven. Maar ook op de tienerleeftijd moet men er door worden aangesproken. Er zouden ook etentjes zijn, sociale activiteiten. Als bijvoorbeeld de Vlaamse gemeenschapscommissie zo iets uit de grond zou

stampen, zouden allochtone jongeren daar wellicht gemakkelijker op af komen dan op één club in één sporttak. Een multisportclub leidt naar een veel bredere kijk op wat bewegen kan zijn.

Blijkbaar is het moeilijk om iets in gang te steken. Politici zijn ook zo gemakkelijk verbonden aan deze of gene sportclub of aan deze of gene federatie...die particuliere belangen zouden ze moeten kunnen loslaten. Te veel federaties beschouwen multisportclubs als een bedreiging, omdat er drop-outs zouden komen bij de ene ten gunste van de andere. Voor ons is er wel een taak weggelegd om voor zo'n systeem van multisportclubs mee aan de kar te trekken.

«Het is heel typisch dat in de Vlaamse sportwereld de mensen zo gefocust zijn op hun sport en op wat er op het terrein gebeurt, dat ze geen zicht hebben op het algemene kader. Hun wereldbeeld is soms vrij eng.»

MARC VAN DER BEKEN

De topsport?

De topsport is uiteraard niet de eerste sector die in beeld komt om trainerscursussen voor migranten te organiseren. Toch zou ze een enorme bijdrage kunnen leveren om het beeld dat de maatschappij over allochtonen heeft, te verbeteren. Topsporters van allochtone afkomst zullen voor jongeren met dezelfde achtergrond misschien zo inspirerend werken, dat die zelf hun kansen in

PAUL BELOY - DOMINIQUE MBOG - FUAT CAPA

de sport wagen. Je zou je trouwens kunnen afvragen of door de gebrekkige instroom van migranten, er niet enorm veel topsporttalent verloren gaat.

Frans Masson:

“Bij de jongetjes van allochtone afkomst zijn er heel veel goede voetballertjes die morgen in de nationale ploeg zouden kunnen zitten. Kinderen van autochtone afkomst zitten voor de televisie, je weet wel, de zapping generation. Terwijl je, als je klein bent, buiten moet spelen. Die allochtone jongetjes doen dat nog.”

Marc Van der Beken nuanceert:

“Aan sport doen is nauw verbonden met een levenshouding. Er is nog nooit zoveel promotie gemaakt om de mensen aan het sporten te krijgen als nu. En toch wordt er minder bewogen dan vroeger en is er een erg grote ‘ontsporting’ in de maatschappij. Wij deden in de jaren ‘60 misschien niet aan sport in clubverband, maar we bewogen wel erg veel. Het is ontluisterend om te zien hoe, ondanks de campagnes van Bloso in de jaren ‘90 om jongeren aan het sporten te zetten, de sport gewoon achteruit gaat. Er is veel minder kwalitatief sportpotentieel aanwezig. Ik denk dat migranten gedoemd zijn om mee die evolutie te volgen. Als je het hebt over integratie, ja dan zullen ze zich wellicht op alle terreinen integreren, en ook deze evolutie volgen. Jonge migranten spelen misschien basketbal op de pleintjes, maar de weg naar de clubs vinden ze niet. En overschat dat pleintjesvoetbal of -basketbal toch niet. Zijn er zoveel die daar aan deelnemen?”

“Je moet ook beseffen dat de topsport georganiseerd is via de gewone sportfederaties en eigenlijk de top van de piramide vormt. Als de basis, de instroom van migranten onvoldoende is, gaan ze er niet komen. Er wordt niet vanuit de basis meteen naar de topsport toe gerekruteerd, hé. Dat gebeurt misschien in de paardensport, waar paarden echt worden geselecteerd om er stopssporters van te maken...Bij mensen gebeurt dat zeer zelden op die manier. Men probeert de clubstructuur uit te bouwen, en dan moet het vet komen bovendrijven. Alleen in het voetbal worden misschien wel talenten al op jonge leeftijd gevolgd en ingekocht”.

«En vergeet niet, nu het project is afgelopen: de cursussen van de Vlaamse Trainersschool bestaan uiteraard nog».

MARC VAN DER BEKEN

Eddy De Smedt, zelf werkzaam in de wereld van de topsport, gebruikt eveneens het beeld van de piramide. Zeggen dat iemand van Afrikaanse afkomst sowieso sneller loopt, is een stelling die voor zeer veel discussie vatbaar is:

“Wie snel loopt, traint meestal erg hard. Het kan wel zijn dat iemand die uit een achtergestelde groep komt misschien meer met zijn voeten in de realiteit staat en harder heeft leren werken. Maar het zou fout zijn om onrealistische dingen voor te spiegelen. Je kan het je gemakkelijk maken en verwijzen naar de zwarte basketters in Amerika die het gemaakt hebben. Maar dan moet je natuurlijk wel beseffen dat er een zware filtering is gebeurd. Er zijn er

duizenden die het geprobeerd maar niet gehaald hebben. Ook hier zie je af en toe wel eens iemand van allochtone afkomst doorbreken. Weet je, de top bereiken is voor iedereen even moeilijk. Daar hebben taal of kleur maar weinig mee te maken. Als BOIC kunnen we wel symbolische daden stellen om de integratie te bevorderen, al valt dat aspect van de sport toch eerder onder de bevoegdheid van de gemeenschappen in dit land.”

De Vlaamse overheid?

Het project 'BuurtBal' van de Koning Boudewijnstichting werd later overgenomen door de Vlaamse minister van Sport. Over een mogelijke continuering van 'Gezocht: sportief talent' is geen overleg geweest met de Vlaamse overheid. Toch heeft die wel degelijk plannen inzake de integratie van allochtonen in de sportwereld. De Vlaamse overheid koesterde plannen om in het kader van het prioriteitenbeleid projecten van sportfederaties te subsidiëren die als doel hebben om allochtone en autochtone bevolkingsgroepen samen te laten sporten. Het wordt interessant om de evolutie ter zake op te volgen.

Mohamed

Zonder het project van de Boudewijnstichting was Mohamed Meftah, afgestudeerd als regent lichamelijke opvoeding en trainer bij Sporting Club Mechelen, ook begonnen aan de cursus initiator voetbal bij de Vlaamse Trainersschool. Strikt gezien moest hij, gezien zijn opleiding, deze lessen eigenlijk niet meer volgen. Maar Meftah wou gewoon beter weten hoe je jongeren de weg kan wijzen naar de sportclubs. Hij heeft intussen de C-cursus met succes gevolgd.

Meftah

Toen Meftah een affiche van het Koning Boudewijnstichtingsproject zag hangen, verwittigde hij meteen ook enkele vrienden. "Ik schrok er eigenlijk van dat er zo'n interesse was in mijn omgeving. Maar sommigen wisten niet zo meteen hoe ze te werk moesten gaan om informatie te krijgen en zich in te schrijven. Gelukkig werden er twee telefoonnummers vermeld waar men met vragen terecht kon. En werd er heel regelmatig contact gehouden en werd ons voortdurend gevraagd of alles oké was. Dat duwtje in de rug, het gevoel dat je er niet alleen voorstaat, is erg belangrijk, zeker voor diegenen die niet zo sterk in hun schoenen staan."

De C-cursus duurde een viertal maanden. De nadruk werd vooral op de praktische proeven gelegd. "En we moesten voortdurend zelf

dingen voordoen. De lesgever gaf ons daarbij altijd de nodige feedback - op die manier had iedereen er iets aan. Gelukkig vonden de lessen in Kontich plaats, wat niet zo ver is van Mechelen. De B-cursus, die ik ook wil volgen, loopt in Herentals. Die verplaatsing schrikt wel een aantal geïnteresseerden af, want dan heb je echt een wagen nodig. Omdat ik les gaf, was het gemakkelijk om me 's avonds vrij te maken. Voor anderen die bijvoorbeeld in een ploegensysteem werken, is dat minder evident.

Mohamed werkte op de dienst Welzijn van de stad Mechelen, op de afdeling buurtsport. Hij organiseert sportactiviteiten voor kinderen en jongeren die financieel niet erg sterk staan, vooral allochtonen maar ook autochtonen, in verschillende buurten.

"Heel regelmatig is er iemand die me zegt dat hij heel graag hetzelfde wil doen als ik. Ik leg dan uit wat een lerarenopleiding inhoudt, en dat, als je er echt voor gaat, het wel lukt. Totnogtoe zijn er twee aan de opleiding begonnen, maar ze hebben helaas afgehaakt. Weet je, ik heb het geluk dat ik ouders heb die achter me staan. We zijn met zijn zevenen thuis, en iedereen heeft gestudeerd. Wie dat niet zou gedaan hebben, zou uit de toon zijn gevallen. Ik kan me inbeelden dat er jongeren zijn die niet in het oog worden gehouden, en dat het voor hen dan niet meevalt om te studeren. Ik besef wel dat ik nu een voorbeeldfunctie heb, al hoeft dat geen last op mijn schouders te zijn, vind ik. Het is gewoon knap dat jongeren naar me toe komen met hun vragen. Voor hen is het

belangrijk dat ik ook een allochtoon ben. Ze voelen zich sneller op hun gemak bij mij.”

“Ik vind persoonlijk dat er meer jongeren aan zo’n opleiding zouden moeten beginnen, er is kwaliteit genoeg. Al klopt het wel dat als je een trainerscursus wil volgen, je toch echt al ervaring in die sport moet hebben.

Als mij werd uitgelegd hoe je de bal moest controleren met dit of dat gedeelte van de voet, dan wist ik waar de lesgever het over had omdat ik al jaren voetbal. Iemand die tijdens zijn vrije tijd af en toe wat voetbalt en dan initiator wil worden, zal toch goed zijn best moeten doen om aan de jongeren die hij voor zich krijgt, het juiste voorbeeld te geven. Ze zullen snel doorhebben dat hij er zelf weinig van terechtbrengt. Voetbal is echt wel meer dan wat tegen een balletje ‘sjotten’.”

Lokale besturen kunnen volgens Mohamed Meftah ook ‘het duwtje in de rug geven’ voor allochtone jongeren die trainerscursussen willen volgen. “Sinds ik er ben bijgekomen en onze dienst buurtsporten nu uit twee mensen bestaat, hebben we ons takenpakket kunnen uitbreiden. We werken nu ook specifiek met meisjes, en we organiseren monitorenscursussen in samenwerking met de jeugddienst. De deelnemers, meestal allochtonen, krijgen een brevet en kunnen dan mee in onze werking stappen. Op sportdagen kunnen zij dan bepaalde activiteiten op zich nemen. We merken heel duidelijk dat wie zo’n monitorcursus heeft gevolgd, erg gemotiveerd is. Wie zich nog verder wil bekwalen, brengen we in contact met Bloso. We gaan dan eens samen rond de tafel zitten om hen de mogelijkheden uit te

leggen. De kans bestaat dat er nog een derde persoon op onze dienst bijkomt, zodat we nog intensiever kunnen begeleiden.”

Mechelen kwam in de zomer van 2001 in het nieuws omdat er werd beslist jobstudenten door de straten te laten patrouilleren, na klachten over lawaai in de buurt. Voor Meftah, die het niet eens was met die beslissing, zijn er veel aspecten aan het verhaal van de zogenaamde ‘overlast’.

“Vroeger speelde iedereen op straat. Nu mag het niet meer of kan het niet meer omdat er te veel verkeer is. Waar moeten jongeren die willen voetballen dan nog terecht? Sportclubs zijn te duur. Tja, die gasten beginnen dan toeren te doen. Maar de problemen in Mechelen met allochtonen worden sterk overdreven. Een Mechelaar,

zo hoorde ik ooit eens, is altijd iemand die zegt dat het glas halfleeg is terwijl iemand anders zal zeggen dat het halfvol is. Verdraagzaamheid van twee kanten is toch wel de sleutel. Als er altijd meteen blauw wordt bijgeroepen...de jongeren hebben al zo'n argwaan tegenover blauw. Deze buurt, Nekkerspoel, is zogenaamd de gevaarlijkste buurt van de stad...terwijl er hier nauwelijks iets gebeurt, op wat kruimeldiefstallen om de zoveel maanden na."

Meftah vertelt over het kleine sportcomplex dat de dienst heeft ingericht in het centrum van de stad. "De burens kloegen dat de ballen altijd bij hen terecht kwamen. Dus hebben we er een heel hoge omheining rondgezet. Of mensen komen reclameren dat er te veel lawaai is en dat hun kinderen moeten

studeren. We moeten dan uitleggen dat onze gasten toch het recht hebben om te spelen, en dat het over een paar uur afgelopen is. Of men komt bij ons klagen als er ergens een inbraak in een wagen is gebeurd. Dus zijn we bij elke buur gaan aankloppen om een gesprekje te hebben, en om eventueel hun kinderen uit te nodigen. Eigenlijk moeten we dat allemaal niet doen, maar we merken wel dat het nu goed begint te draaien en er steeds meer autochtonen komen."

Sporting Club Mechelen vroeg Meftah om coördinator te worden. In die functie zou hij trainingsschema's moeten uitwerken, jongeren begeleiden en probleemsituaties oplossen. "Voorlopig is het nog niet het juiste moment. Ik vrees dat ik teveel van mijn andere activiteiten zou moeten laten vallen.

Maar in de toekomst wil ik het heel graag doen. Het zou een goede zaak zijn voor iedereen. Voor mijzelf zou dat werk ook een mooie brugfunctie kunnen vervullen tussen wat ik doe voor de stad, en de sportclubs. Ik zou de jongeren uit de buurt de weg kunnen tonen naar de sportclubs. Het is niet mijn ambitie om de hoogste toppen van het trainerschap te behalen. Mijn bedoeling is het nog altijd om alle deelnemers zoveel mogelijk kansen te geven. Toptrainers kiezen de besten er uit en kunnen voor de rest met oogglappen op lopen."

Dominique Mbog

Vier jaar geleden kwam Dominique Mbog als politiek vluchteling uit

Kameroen naar ons land.

Hij was toen amper 17.

Hij is intussen erkend, leerde in sneltempo Nederlands en zat tijdens het interview in de tweede kandidatuur Rechten in Antwerpen.

Het is zijn droom om advocaat te worden. Toch is hij lang niet meer zo optimistisch over zijn toekomst als toen hij in België arriveerde.

Het Protestants Sociaal Centrum in Antwerpen bracht Dominique Mbog, die geregeld met vrienden ging sporten, op de hoogte van het bestaan van het trainersproject van de Koning Boudewijnstichting. Voor hem leek het een goede manier om zich te integreren in de maatschappij waar hij nog maar net was terechtgekomen.

Samen sporten zou misschien een manier zijn om contacten op te bouwen.

Lachend: "Ik had ook in een muziekgroep kunnen gaan of zoiets, maar helaas kan ik niet zingen. Ik zou ook wel graag een instrument leren bespelen, zoals piano, maar dat is financieel niet mogelijk."

In Oostmalle volgde hij een twee weken durende opleiding als trainer recreatiesporten. In zijn groep zaten er nog twee andere allochtone deelnemers, een Marokkaan en een Turk die beide in België waren geboren, en met wie hij een kamer deelde. Ze kregen niet alleen materiële hulp, maar werden ook met hun vragen en problemen zo goed mogelijk opgevangen. Dominique slaagde in de cursus.

Maar Mbog beseft dat hij daarmee nog niet geïntegreerd is. Op de vraag hoe andere deelnemers op hen reageerden, antwoordt hij bijvoorbeeld heel voorzichtig: "Dat is een moeilijke vraag, omdat ik niet zo goed weet wat een 'normale' relatie is tussen een Belg en een buitenlander. Ik probeer altijd zoveel mogelijk het standpunt van de andere te begrijpen.

De normen zijn hier anders. Ik zou misschien willen dat de relaties 'vrijer' verliepen, maar ik vind het zo moeilijk om dat te bepalen.

Eigenlijk heb ik schrik om me er in te vergissen. De twee andere allochtone jongens uit de cursus hadden het minder moeilijk dan ik, omdat ze hier ook school hadden gelopen. Ik probeerde dus zo goed mogelijk de cursus te volgen, zonder meer.

Ik heb intussen wel wat begrepen van de Belgische mentaliteit, en besef dat de eisen die men je stelt erg hoog zijn.

Het is onmogelijk om je zo aan te passen zoals men hier verwacht. Eigenlijk zou ik bijna blank moeten worden. Ik wil niet pessimistisch zijn, maar echt met iemand contact krijgen, is hier erg moeilijk, ook aan de universiteit. Terwijl ik aanvankelijk erg naïef was, en dacht dat het wel los zou lopen." Mbog kent enkele zwarten in Frankrijk, die het veel minder moeilijk hebben gehad om geïntegreerd te raken.

En ja, Dominique Mbog kent intussen Antwerpse horecazaken waar hem vanwege zijn huidskleur de toegang wordt geweigerd. En van zijn vrienden hoorde hij verhalen over hoe ze deelnamen aan andere sportcursussen, maar door de andere deelnemers werden genegeerd.

"Ze kregen in het basketbal gewoon geen passen van anderen uit de ploeg. Hoe moet een coach dan je prestaties beoordelen? Je kan gewoon niet bewijzen wat je waard bent." Gelukkig heeft Mbog veel aan een aantal vrienden die in dezelfde situatie zitten als hij. Een van zijn beste vrienden is Namegni Roblain, die eveneens uit Kameroen komt,

en bij het interview in het buffet van het Antwerpse Centraal Station aanwezig is. Hij studeert handelswetenschappen. Roblain had ook graag een trainerscursus recreatiesporten gevolgd, maar dat kan nu niet meer. Beiden hopen dat er toch nog soortgelijke projecten worden opgestart - 'al is het niet altijd gemakkelijk om er geïnformeerd over te geraken'.

"Het zou goed zijn dat er op het eerste niveau van zo'n trainerscursus groepen zouden worden samengesteld die alleen uit allochtonen bestaan."

Dominique vermoedt dat, met die ervaring al op zak, het gemakkelijker zou zijn om in het volgende niveau de confrontatie met een voornamelijk uit Belgen samengestelde groep, aan te gaan.

Mbog wil met zijn opgedane kennis nog altijd graag aan de slag als monitor.

"Maar ik weet niet of het zal lukken.

Als ik voor een groep sta, zullen zij ook moeten willen meewerken. En ik ben bang dat de kinderen dat niet zullen doen, of tenminste een deel van de groep niet.

Ik heb wel een stage gedaan, maar daar moest ik vooral helpen, ik droeg er niet zelf de verantwoordelijkheid." Bij momenten voelt Mbog zich erg machteloos.

"Wat kan ik anders doen dan hard werken en voorzichtig zijn? En met mijn situatie lachen? Soms vraag ik me toch af waarom wij zo moeten vechten, niet om de top te bereiken, maar gewoon om aanvaard te worden."

Fuat Capa

“Voor mezelf, maar ook voor de
gemeenschap hier in België, wil ik
graag laten zien dat als je iets wil
bereiken, en je doet er moeite
voor, het ook zal lukken.

Het zal misschien niet zo
gemakkelijk gaan als voor een
Belg, maar uiteindelijk kom je er.

Maar geloof me, het is niet
gemakkelijk.” Toch maakt Fuat
Capa het. Met zijn vrouw runt hij
een bankkantoor in Berchem.

En hij is trainer van derdeklasser
KFC-Turnhout.

(Interview voorjaar 2002)

Fuat was zes jaar toen hij samen met zijn familie naar België kwam. Dat was in 1974. Omdat hij hier school liep, zijn de aanpassingsproblemen voor hem nooit erg groot geweest. "We zijn een generatie die erg zelfstandig is", zegt Fuat. "Omdat wij Nederlands begrepen en onze ouders niet, vergezelden we hen naar de bank, de vakbond of de ziekenkas. Van jongs af aan kwamen we dus met al die dingen in contact. Het nadeel was wel dat onze ouders ons niet konden steunen bij onze studies. Al zal je mij helemaal niet horen klagen over de opvoeding die ik van hen heb gehad." Na zijn studies begon Fuat al snel op zelfstandige basis te werken, eerst voor de ABB, nu voor Centea.

Op sportief vlak was hij tussen 1978 en 1988 actief bij Berchem Sport, waar hij de jongeren categorieën doorliep. "Maar zodra het er op aankwam om door te stoten tot het eerste elftal, maakten ik en andere Turkse jongens geen kans meer. De redenen? Als sporter heb je altijd iemand nodig die in je gelooft. Bovendien waren onze ouders minder betrokken bij wat we deden - ze brachten ons niet naar uitwedstrijden, wat bij sommige anderen uit de club wellicht niet in goede aarde viel. In 1988 zijn we dan zelf op vraag van de Turkse gemeenschap begonnen met een eigen ploeg, Emirdag Sport. Die naam is later veranderd in Turk Sport, om niet alleen de mensen aan te spreken die uit Emirdag kwamen, maar iedereen. We begonnen ook Belgische spelers aan te trekken. Een van hen werkte op het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding, en hij vertelde ons over de campagne van de Koning Boudewijnstichting.

Ik had het erg druk op dat ogenblik, maar hij drong aan, omdat hij dacht dat ik een voorbeeld zou kunnen zijn voor Turkse jongens die na mij zouden komen. Ik hapte

toe, en ik moet zeggen dat de begeleiding die ik heb gehad, schitterend was. We konden met alle mogelijke problemen terecht bij de Stichting, en na elk jaar volgde er een evaluatie. De contacten waren erg goed. De financiële steun was daarbij niet zo belangrijk, wel de bijstand die ik op elk moment kreeg. Al denk ik dat voor anderen de centen wel noodzakelijk waren."

Fuat Capa schreef zich in bij de Belgische Voetbalbond, en volgde vier jaar lang de trainerscursussen. Elke zaterdagochtend en maandagavond sprong hij in zijn wagen richting Tongerlo, Leuven of Wemmel. "Ik moet je zeggen, dat is wel een opoffering." Om een UEFA PRO-diploma te halen en de top te kunnen trainen, moet Capa nog een cyclus volgen. "Mijn probleem is dat je, om die te kunnen aanvatten, je zelf op hoog niveau moet hebben gespeeld en dat je minstens een ploeg in tweede klasse als hoofdtrainer moet hebben begeleid. Ik heb het wel moeilijk met die criteria. In het onderwijs mag je toch ook gewoon verder volgen wanneer je de voorafgaande stappen met succes hebt doorlopen?" Capa is - op het moment van het interview - hoofdtrainer in Turnhout - hij hoopt dat hij uiteindelijk toch nog de UEFA-PRO zal kunnen halen.

Capa, intussen genaturaliseerd tot Belg, beseft dat er voor mensen van allochtone afkomst nog andere moeilijkheden opduiken wanneer ze als voetbaltrainer aan de slag willen: "Je mag dan al Belg worden zijn, als je ergens toekomt en je zegt je naam, dalen je kansen al. Als je echt een grote naam bent, zal die houding - ik wil het woord discriminatie zelfs nog niet gebruiken - in de sportwereld misschien niet spelen, maar anders wel. Gelukkig heb ik altijd met ploegen gewerkt waar ik achteraf werd beoordeeld, op het werk dat ik had geleverd. Je moet

altijd de kans krijgen om je te bewijzen. En soms moet je echt wel toegevingen doen en met iets minder tevreden zijn dan wat ze je misschien tevoren hadden voorgespiegeld. Of je moet je relaties gebruiken. En ik beseft ook wel dat de absolute top behalen, niet zal lukken. Ik weet dat ik nu twee stappen voor sta op andere migranten, maar niet op de Belgen. Als ik en een Belg evenwaardige kandidaten zijn voor een job als trainer, heeft hij meer kans om het te halen".

Sport is volgens Capa een erg geschikt 'medium' om de integratie te bevorderen. "In sport krijg je heel uiteenlopende mensen samen. Er komt een uitgebreid sociaal leven aan te pas. Je leert elkaar ook in andere omstandigheden kennen, voor en na de wedstrijden." Of Fuat ooit zijn job zou laten staan om fulltime trainer te worden, indien de kans daartoe zou bestaan, laat hij in het midden. "Dat zien we op dat ogenblik wel. Mijn werk nu geeft me zekerheid, wat je in het voetbal nooit hebt." Op de vraag of hij migrantenploegen wil trainen, antwoordt hij negatief. "Ik wil migranten juist tonen dat ze zich niet mogen isoleren, en dat, als ze het echt willen, ze echt wel iets kunnen bereiken. Alle inspanningen die we hebben gedaan bij Turk Sport, hebben naar buiten uit eigenlijk relatief weinig resultaat opgeleverd. Er wordt weinig over bericht, tenzij er iets negatiefs valt te melden. Dat wordt dan enorm opgeblazen. Indien diezelfde mensen in bestaande verenigingen actief hadden kunnen zijn, was hun werk veel zichtbaarder geweest voor een grote groep mensen. En je hebt niet met die negatieve beeldvorming te maken." En welke organisatie komt in zijn ogen eventueel in aanmerking om verder te gaan met het organiseren van de trainerscursussen? "Wat de Voetbalbond betreft, denk ik niet dat men daar de nodige middelen zal willen vrijmaken."

Ulku Bircan

Ulku Bircan was dertig toen ze besliste dat ze moest en zou leren zwemmen.

Ze was vroeger met haar familie in Izmir wel naar het strand gegaan, maar daar had ze zich nooit ver in zee gewaagd.

Ulku deed méér dan leren zwemmen. Ze geeft nu zwemles, en is klaar om redster te worden.

Ulku Bircan is 37. Toen ze achttien was kwam ze naar België om te trouwen. Gemakkelijk was de overkomst niet. Niet alleen sprak ze nog geen Nederlands, bovendien is het Turkse milieu waarin ze in Antwerpen terecht kwam, conservatiever en meer gesloten dan wat ze gewoon was in Izmir. Ze heeft nu drie kinderen, een dochter van zeventien en twee zoontjes van dertien en tien. "Mijn hele gezin kon al zwemmen, behalve ik. Mijn man zei me vaak dat ik het ook moest leren, maar ik was bang. Bang om de rand los te laten en kopje onder te gaan. Er kwam ruzie van. En dus besliste ik om les te volgen. We gingen informatie vragen in het zwembad van de Groenenhoek. De zwemleraar was een man, en daar had mijn echtgenoot aanvankelijk problemen mee. Maar een dokter is vaak toch ook een man? Ik vertelde mijn echtgenoot dat ik alleen wou leren zwemmen, dat ik geen enkele andere bedoeling had. Hij ging mee om af te spreken voor de lessen. Hij zag hoe de mensen me wilden helpen. Dolgelukkig was ik dat ik zou leren zwemmen. Elke dag trok ik naar het zwembad. Zelfs als ik geen les had, ging ik oefenen. Ik leerde ook duiken. De eerste keer dat ik op het startblok kwam, was ik verschrikkelijk bang. Ik durfde niet. Het moest in stapjes gebeuren. Eerst zette ik me aan de rand en sprong. Daarna met mijn hoofd naar beneden. Eindelijk durfde ik duiken. Ik schreeuwde het uit van plezier. De twee Belgische vrouwen die op dat ogenblik ook in het zwembad aanwezig waren, lachten. Ze vonden de situatie erg grappig." Ulku heeft een lange weg afgelegd van die eerste lessen tot vandaag. Via een Gentse vriendin hoorde ze in 1999 over de trainerscursussen die met de steun van de Koning Boudewijnstichting konden worden gevolgd. Over de begeleiding van Nicole Bossaerts heeft ze niets dan lof.

"Ik heb veel steun van haar, nog steeds. Voor mij is de Boudewijnstichting echt als een ouder. Nicole hielp me met het invullen van papieren, maar nog belangrijker was de psychologische steun die ze me gaf. Ze leerde me echt heel veel. Ik kreeg wel eens reacties van familieleden. Waarom ik in badpak wou rondlopen? Dat was toch zoals de dames van de rode lichten? Ik moest even slikken - in Turkije is het geen probleem om op het strand in je bikini te liggen. En dat ik toch net zo goed kon gaan poetsen? En welke Turkse mensen zou ik dan wel redden in een zwembad? Ik antwoordde dat voor mij alle mensen belangrijk zijn. Voor de Islam is het belangrijk dat je iedereen redt. Net zoals het voor de Islam belangrijk is om je leven lang te willen leren. Dat probeer ik ook mijn kinderen mee te geven. Mijn dochter wil criminologie studeren, ze heeft een groot gevoel van rechtvaardigheid." Het viel niet altijd even goed mee om de reddercursussen te volgen. De leraar gebruikte wel eens Latijnse termen, die Ulku hoegenaamd niet begreep. Het Nederlands volgen was al niet gemakkelijk. De leraar daar attent op maken, was voor Ulku aanvankelijk niet evident, toch niet in een groep van, naast haarzelf, alleen Vlaamse studenten. Wanneer ze oefende in het zwembad, kwamen er soms ook wel eens wantrouwige reacties. Iemand die riep dat ze niet zo dichtbij moest komen zwemmen. Of een redder die zei dat Turken geen voorkeursbehandeling behoeften, en haar geen zwemplankje wou lenen. Terwijl de badmeester nochtans had gezegd dat ze er altijd eentje mocht gebruiken. Ze kocht dan maar zelf al haar materiaal. Ulku haalde net niet haar Hoger Reddersbrevet. De zenuwen speelden haar parten bij de examens. De schriftelijke en

mondelijke examens waren oké, maar ze faalde op de 200 meter snelheidswemmen.

Daarna volgde ze met succes een cursus initiator zwemmen. "Nicole vertelde me dat er vele Turkse vrouwen waren die geen Nederlands begrepen, maar graag wilden leren zwemmen. Ze moeten les krijgen van een vrouw, niet van een man. Ik heb nu al heel wat Turkse, Belgische en zelfs Afrikaanse vrouwen leren zwemmen. Soms komen er zeventig of tachtig vrouwen naar het zwembad om les te volgen. Mensen vragen me hun kinderen zwemles te geven. Als ik zou willen, zou ik op veel verschillende plaatsen aan de slag kunnen. Ik heb intussen wel een rijbewijs, en overdag zijn de kinderen naar de school, dus zou ik wel graag een job hebben. Maar thuis hebben we maar één auto, dus vormen verre verplaatsingen een probleem. Ik zou dan ook graag op één plek werken. Als redster. En ik zou zo graag andere Turkse meisjes overhalen om ook redster te worden." Ze erkent dat het voor haar als vrouw moeilijker was om de weerstanden te overwinnen. Eerst van haar familie en van haar omgeving, daarna van de anderen in de trainerscursussen.

Omdat haar gezegd was dat het reddersbrevet internationaal erkend was, redeneerde ze dat ze het ook in Istanboel zou kunnen behalen. Daar zouden de zenuwen haar allicht minder parten spelen, al was het maar omdat ze de taal veel beter beheerst. Ze slaagde en heeft dus een Turks reddersbrevet. Maar dat certificaat voldoet hier niet. "Redster worden is mijn droom. Waarom wordt het allochtone mensen zo moeilijk gemaakt? Zelfs mijn kinderen kunnen intussen hartmassages doen, ik heb het hen geleerd. Ik weet dat ik nu levens kan redden. Ik voel me nu echt klaar om redster te zijn."

Alicher Oumarov

Alicher Oumarov, zijn vrouw Vera en hun dochter kwamen enkele jaren geleden als politiek vluchteling uit Oezbekistan naar ons land. Het gezin - intussen nog uitgebreid met een tweeling - woont in Aalst. Oumarov heeft het naar zijn zin in het stadje, traint kinderen bij basketbalclub Okapi en speelt intussen in Gent in een muziekgroep als basgitarist. Hij volgt nu een opleiding als lasser, maar zou heel graag zijn vroegere beroep kunnen uitoefenen: lichamelijke opvoeding geven aan kinderen.

Na zijn studies lichamelijke opvoeding en zijn dienstplicht volgde Alicher in Oezbekistan nog een trainerscursus basketbal, een sport die hij al van kindsbeen af had beoefend. Hij werkte een tweetal jaar op een school als leraar lichamelijke opvoeding. "Ik werk dolgraag met kinderen, ze leren soms ook zo ontzettend snel iets bij." Maar toen moest de familie vluchten. Oumarov vertelt niet in detail wat er is gebeurd. Zijn vrouw is van Russische afkomst, een bevolkingsgroep die het na de onafhankelijkheid van Oezbekistan erg moeilijk heeft gekregen en nog weinig maatschappelijke kansen heeft. Bovendien heeft het echtpaar zich bekeerd tot het protestantisme, een godsdienst die pas recent in het land wordt beleden. De meerderheid in Oezbekistan is moslim.

Toen het interview werd afgenomen, was het gezin nog niet erkend als politiek vluchteling, maar had het wel al vernomen dat hun kansen erg hoog lagen. Aan Alichers dochter valt nog nauwelijks te horen dat Nederlands niet haar moedertaal is, hijzelf spreekt intussen ook behoorlijk Nederlands, zij het met een accent en soms wat kromme zinnen. "Aanvankelijk dacht ik dat ik wel zelfstandig thuis de taal zou kunnen leren, maar mijn vrouw overtuigde me om net als zij taallessen te volgen. In het begin was het erg moeilijk

om Nederlands te leren, zeker omdat we nog niet zoveel vrienden hadden in België, en daardoor ook niet zoveel kansen om te communiceren met anderen. Via het OCMW vonden we een school voor onze dochter, en via de directeur van die school hoorden we over het project van de Boudewijnstichting." Een cursus volgen kwam op dat ogenblik goed uit, omdat Oumarov als (nog) niet-erkend politiek vluchteling nog geen beroepsactiviteit kon uitoefenen.

Oumarov belandde aan het departement lerarenopleiding van de Hogeschool Gent in de Ledeganckstraat. Over de steun van de Boudewijnstichting heeft Oumarov niets dan lof. De praktijklessen vormden voor hem geen enkel probleem, maar de Oezbeek bleek het Nederlands nog onvoldoende te beheersen en had last met de theoretische vakken. Hij geraakte niet door het eerste jaar. Toch leverde Oumarovs deelname aan het project van de Koning Boudewijnstichting wel iets concreets op: via via kwam hij in contact met Okapi Aalst. Hij is er nu trainer van de acht- tot tienjarigen. "Soms heb je echt niet veel woorden nodig om hen iets aan te leren. Hen veel aandacht schenken is het belangrijkste. In het begin trok ik naar de bibliotheek om daar in boeken Nederlandse sporttermen op te zoeken, zodat ik hen kon uitleggen wat ik

bedoelde. Het gaat nu al veel vlotter, mijn woordenschat is intussen uitgebreider."

Na zijn opleiding kan Alicher zeker als lasser aan de slag. Maar het liefst wil hij sportles geven aan kinderen. Misschien lukt het hem om dat in bijberoep te doen. Hij schreef zich in voor een reddercursus, maar die werd afgelast omdat er te weinig deelnemers waren. Alicher wacht nu af tot er een nieuwe komt. Zonder financiële steun van anderen lukt het hem echter niet een cursus te volgen, want in het gezin zijn vijf monden te voeden.

Hoewel hij niet is geslaagd in de Vlaamse lerarenopleiding, heeft hij er zeker geen spijt van dat hij de cursus heeft gevolgd. "Ik heb nu een beter zicht op hoe de mensen hier leven, de cultuur, de structuur van het onderwijs, de manier waarop hier trainingen worden gegeven. En ik heb veel mensen leren kennen, al heb ik niet genoeg tijd om met iemand urenlang aan de telefoon te blijven kletsen..." In Aalst wil hij graag blijven. "Het is een rustige en mooie stad, bijna alles is te voet of met de fiets bereikbaar.

De carnavalsstoet passeert hier door de straat, we kijken dan toe vanuit het venster op de eerste verdieping.

(Lachend): De eerste dagen is dat een erg mooie en ordelijke stoet, maar daarna..."

Abdel Wahhabi

Op het moment van het interview werkt Wahhabi halftijds voor de sportdienst van de stad Genk en halftijds voor de provincie Limburg. Zowel in Genk als in andere Limburgse gemeenten begeleidt hij een door hem opgestart boksproject. Op dit ogenblik zijn er over de provincie verspreid liefst 250 deelnemers. Het aantal aanvragen valt nauwelijks op te volgen. Iedereen is welkom. De deelnemers zijn van uiteenlopende afkomst en komen uit alle lagen van de maatschappij. Voor Abdel staan vooral maatschappelijk kwetsbare jongeren centraal. Om de kinderen uit de provincie te laten kennismaken met het boksproject, worden op sportdagen demonstraties gegeven.

Abdel Wahhabi: "Bij de deelnemers is er een aantal dat extra begeleiding nodig heeft. Net nog belde een vrouw uit een school over een jongen met een handicap die nogal agressief is. Ze wil graag dat hij de boksopleiding volgt. Het is heel goed dat je een agressief iemand met een agressieve sport kan confronteren, zodat hij leert om zich af te reageren op een 'gereguleerde' manier. Heel wat mensen associëren boksen met slaan, kloppen en bijten, maar er zit ontzettend veel techniek in. We zullen extra aandacht aan die jongen besteden, en hem op een verantwoorde manier begeleiden."

"Ik wil nooit iemand het gevoel geven dat hij bij mij terecht komt omdat hij een probleemjongere is. Zo werkt het gewoon niet. Wie wil er nog afkomen op een initiatief waarvan wordt gezegd dat het bedoeld is voor achtergestelde jongeren? Oké, ik besef wel dat zulke termen soms moeten worden gebruikt in

subsidieaanvragen, maar daarom moeten ze nog niet naar buiten uit worden gehanteerd. Er zijn in de groep trouwens ook jongeren waarvan je je op het eerste gezicht zou afvragen wat ze in de bokswereld komen doen, die uit een welgestelde familie komen, maar die het daarom nog niet altijd even gemakkelijk hebben."

Hoe ontstond het idee om zo'n boksproject op te zetten? "Als ik heel eerlijk moet zijn: ik ben er voor het eerst over beginnen nadenken nadat ik samen met enkele anderen in het Olympisch dorp in Barcelona werd uitgekozen om met prins Filip te gaan eten. Hij is de peter van het Olympisch Comité. De prins vroeg of ik geen voorbeeld kon zijn voor andere jongeren, en suggereerde dat er meer maatschappelijke projecten moesten komen om hen op te vangen. Toen ik dan na de Spelen een punt zette achter mijn carrière, begon ik er verder op te broeden. Ik werk graag met jongeren, was vroeger zelf wellicht ook wat ze een 'doelgroepjongere' noemen. Ik had ook veel ervaring opgedaan in het buitenland. Zo ben ik verschillende keren naar de vroegere DDR gereisd, en had gezien hoe het daar toeging. Ik heb wel mijn tijd genomen om een voorstel uit te werken en ging te rade bij buitenlandse collega's. Toen kreeg ik een uitnodiging van de stad Genk om over mijn project te praten. En we zijn van start gegaan. In het begin hebben we zo'n 6000 jongeren uit Genk aangeschreven. Er kwamen er maar liefst 500 op onze demonstratie af. Intussen heeft de provincie een gelijkaardig initiatief genomen voor andere Limburgse gemeenten."

Na zijn deelname aan de Olympische Spelen in Barcelona in 1992

zette bokser Abdel Wahhabi een punt achter zijn profcarrière.

Hij dacht goed na over wat hij in de toekomst met zijn leven wou

aanvangen. In Genk en andere

Limburgse gemeenten geeft hij nu

bokstrainingen, vooral aan jongeren.

Niet om er kampioenen van te maken,

maar om hen steviger in

de maatschappij te doen staan.

Om zijn medewerkers te kunnen

voorbereiden op de cursus initiator

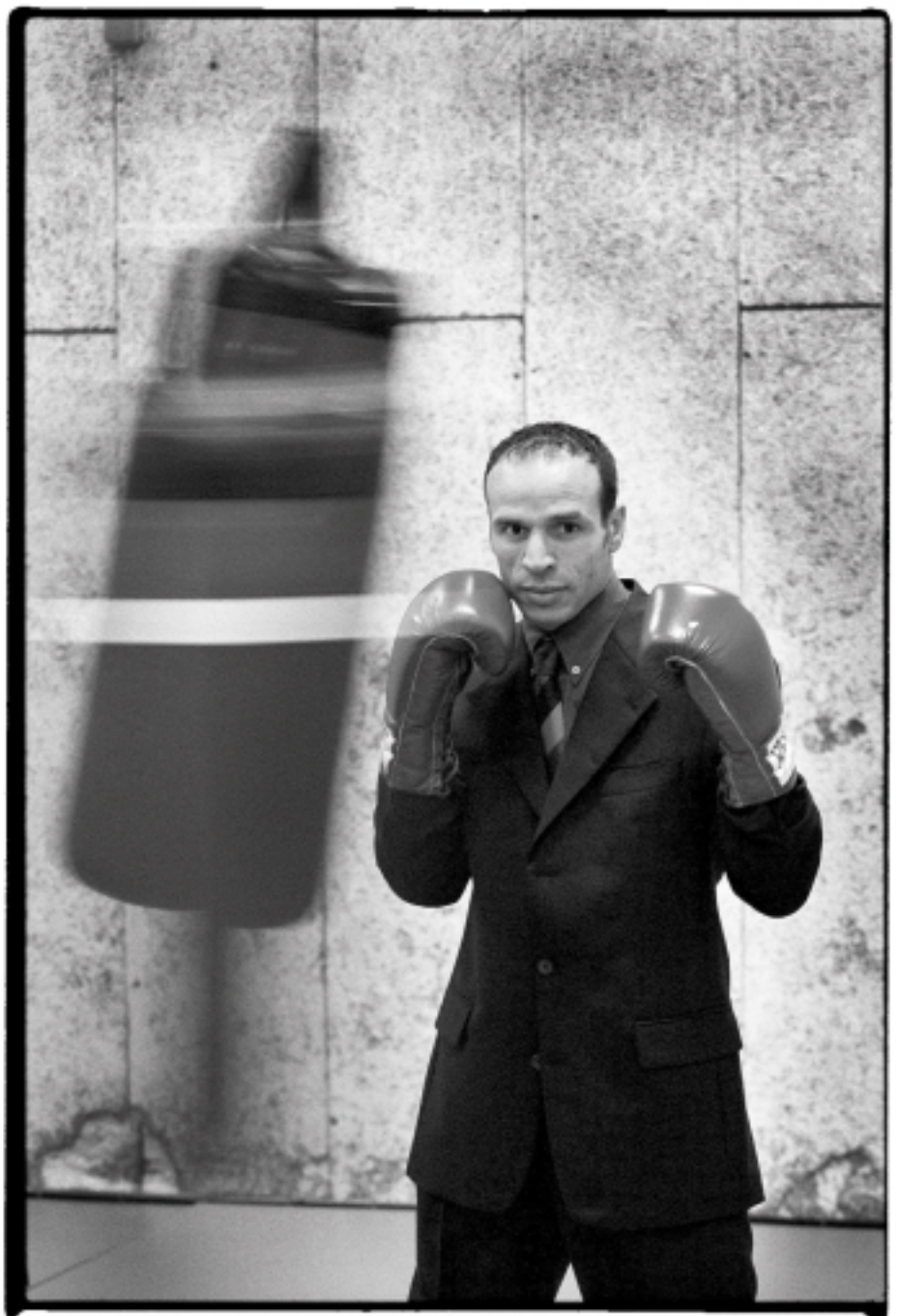
vechtsporten, besloot hij hem ook

zelf te gaan volgen. Later volgde hij

ook de trainer B-cursus.

Er zijn nu jongeren die ondertussen al zeven of acht jaar komen trainen. Er zijn twee leeftijds-groepen: plus en min veertien. Er worden club-competities georganiseerd. "En dat zijn na-tuurlijk altijd heel spannende momenten. Het gaat wel altijd om winnende teams, niet om winnende individuen. Er mag niet worden doorgestoten, er moet altijd respect voor de tegenstander zijn. Zelf probeer ik ook altijd zo spontaan mogelijk met de jongeren om te gaan. Die spontaneïteit is erg belangrijk. Als iemand te laat komt, zal ik hem dat zeggen, maar ik zal ook altijd laten voelen dat ik blij ben dat hij nog gekomen is."

Je zou je kunnen afvragen waarom Wahhabi als deelnemer aan de Olympische Spelen intussen ook nog zelf de trainerscursussen volgde. "Voor het werk dat ik doe, heb ik eigenlijk geen diploma nodig. Je moet écht zijn, en dat kan je denk ik niet leren. Toch zou iedereen die les-geeft, zo'n initiatorcursus moeten volgen. Ik raad het mijn medewerkers ook aan. Je leert er eigenlijk meer dan het lesgeven op zich. Hoe je kinderen kan blijven motiveren bijvoorbeeld, of hoe je de zaken kan organiseren. Daar ben ik niet erg sterk in...Ik heb ook wel wat geleerd over de opbouw van een training of over EHBO. Vroeger had ik ook nooit de basiskennis gehad, de theorie die er bij komt kijken. Daarom zocht ik zo veel mogelijk hulp bij anderen om me te steunen. Ik moest me ook leren concentreren op de leerstof. Al die anatomie, de manier waarop je lichaam functioneert... eigenlijk vind ik het wel wonderbaarlijk allemaal. Alsof elk deel van je lichaam zijn eigen verstand heeft. Het is net een kantoor met boven in je hoofd de baas en verder allemaal 'chefkes' in de lagere afdelingen..."

De Turkse Ran

De sportdienst van de stad Genk en de Turkse Rangers, na Racing Club Genk de belangrijkste voetbalclub uit de gemeente, werkten nauw samen voor 'Gezocht sportief talent'. De vier trainers van de voetbalploeg die via de Koning Boudewijnstichting de lessen van de Koninklijke Voetbalbond gingen volgen, werden bijgestaan door een lid van de sportdienst, sportmonitor Danny Grochowczak. Tuncay Dogru, penningmeester van de club, en Grochowczak leggen samen uit.

“Toen ik de brochure in handen kreeg, verwittigde ik meteen enkele mannen die bij ons speelden, en tegelijkertijd trainer waren van een van de jeugd ploegen. Van de acht die ik aansprak, zijn er vier overgebleven die daadwerkelijk de cursus hebben gevolgd”, steekt Tuncay Dogru van wal. “Het initiatief was voor ons erg interessant, omdat we als club, met liefst zeventien ploegen, proberen om zoveel mogelijk met gediplomeerde trainers te werken. Het is helemaal niet gemakkelijk om die te vinden, omdat ze meestal te duur voor ons zijn. De formule van de Boudewijnstichting voorzag dat er een peter werd aangesteld om de kandidaten te begeleiden. Dat werd Danny.”

“Ik sprak gewoon enkele zaterdagvoormiddagen af met de vier deelnemers, een zeld-

zaam moment in de week waarop iedereen zich kon vrijmaken. De vier konden me gewoon vertellen waar ze les over hadden gehad en welke moeilijkheden waren opgedoken”, pikt Grochowczak in. “Ik vertelde hen altijd hoe belangrijk het was om de leerstof bij te houden en ze na de les nog eens grondig te lezen, en zeker niet te wachten tot de examens er aan kwamen. Het was de enige manier om te weten of ze het echt snapten of niet. De vier werken, zijn gehuwd en hebben kinderen, en het was nog maar de vraag of ze op het ogenblik van de examens voldoende tijd zouden kunnen vrijmaken om zich helemaal op die samengekomen berg leerstof te concentreren. Ik merkte wel dat dit niet altijd even vanzelfsprekend was voor hen. In het begin waren ze wat onzeker en deden ze vaker een beroep op me. Naderhand werd dat

veel minder. Toen de examens in zicht waren, namen we samen de modelvragen door die ze op voorhand hadden gekregen. Met goed resultaat: de vier zijn geslaagd voor het eerste niveau.”

Dogru aarzelt niet wanneer hem wordt gevraagd of ‘Gezocht: sportief talent’ voor de Turkse Rangers een wezenlijk verschil heeft gemaakt. “Zeker. Voor de meeste jongens is de drempel naar een trainersschool erg hoog. Ik heb in het verleden jongens gekend die de stap zetten, maar na enkele weken afhaakten omdat ze taalproblemen hadden of omdat ze de technische aspecten niet voldoende beheersten. Er is veel kans dat ook dezen zouden zijn gestopt indien ze geen begeleiding hadden gehad.” Grochowczak: “Vooral de moeilijke terminologie speelde

hun soms parten. Als je nog nooit een opleiding in die richting hebt gehad, ligt het niet voor de hand om de anatomie termen te beheersen. En volgen wat er werd gezegd én noteren, lukte niet. Terwijl het meestal toch belangrijk is dat je goed weet wat er in de lessen is gezegd. Over die stof worden gewoonlijk ook de vragen gesteld.”

Dogru: “De trainingen die de jongens uit de opleiding geven, verschillen van die van de anderen. Ze kunnen het beter uitleggen, geven op een andere manier opwarming en gaan op een andere manier met de jongeren om.” Met de jongens werd de afspraak gemaakt dat ze zeker tijdens hun opleiding de club niet zouden verlaten.

“Maar dat is een verklaring, geen contract. Ik weet niet of het haalbaar zal zijn om hen te houden”.

De vraag of het initiatief van de Koning Boudewijnstichting de integratie heeft bevorderd, is in de Limburgse context bijna irrelevant. De Turkse Rangers heeft leden van heel uiteenlopende nationaliteiten. Van de trainers zijn er vijf van Turkse afkomst, de rest is Belg of Marokkaan. Dogru: “Ik heb gemerkt dat men op de VRT-teletext de laatste tijd de ‘Turkse’ in onze naam weglaat, en men het gewoon heeft over ‘de Rangers’. ‘Turkse’ verwijst naar onze achtergrond, maar we zijn een multiculturele ploeg. We hebben geen enkel probleem om jongeren van verschillende afkomst aan te trekken. Integendeel, we moeten jongeren weigeren omdat onze infrastructuur voorlopig nog te beperkt is. We zijn wel van plan om kleedkamers bij te bouwen. Ik denk dat de moeilijke doorstroming van allochtone

jongeren naar de sportclubs vooral een probleem van de grootsteden is.” “We hebben nooit anders geweten dan dat iedereen hier een verschillende achtergrond heeft”, vult Grochowczak aan. “We hebben als sportdienst altijd al contacten gehad met de buurtwerkingen. Twintig jaar geleden al werden er in de wijken initiaties georganiseerd om de mensen te integreren. Nu gebeurt dat zelfs nog nauwelijks, omdat de integratie gewoon een feit is. Op de sportdienst zelf lopen mensen rond met verschillende achtergronden. Kijk maar naar mijn eigen achternaam.”

Als er een gemeente is waar het idee van de lokale multisportclub, waar VTS-directeur Marc Van der Beken zo’n voorstander van is, al gedeeltelijk is gerealiseerd, dan is het

Genk. "Op woensdagnamiddag hebben we hier in de centrale sportzaal al een sportacademie. Bij de laagste jaren in de lagere school hebben die woensdagnamiddagen succes. De ene week wordt er geturnd, de andere week gevoetbald of getennist. Zo weten de kinderen wat ze graag doen en wat ze aankunnen. Wij kunnen hen dan doorverwijzen naar het bestaande aanbod in de clubs. Eens de kinderen in het vierde studiejaar zitten, zo merken we, hebben ze toch al vaak een keuze gemaakt voor een bepaalde sport. De sportacademie heeft een lage drempel. Ze kost slechts vijftig frank voor een namiddag."

De vraag of de gemeentelijke sportdienst zelf op plaatselijk niveau het initiatief van de Boudewijnstichting zou kunnen overnemen,

beantwoordt Grochowczak negatief. "Voorlopig zit dat er niet in omdat we al met heel veel zaken bezig zijn en tijd te kort hebben. Ik denk wel dat indien we het zouden doen en er reclame voor zouden maken, er zeker nog kandidaten zouden opduiken." Tuncay Dogru: "Bij ons waren er in ieder geval nog andere geïnteresseerden voor een volgende campagne van 'Gezocht: sportief talent'. Maar we hebben hen moeten zeggen dat de Koning Boudewijnstichting het project niet verlengde. De jongens die al bezig zijn, mogen gelukkig nog wel doorgaan, en een paar zijn dat ook van plan."

De gemeente Genk betaalt wel een bedrag indien kandidaten uit de clubs, van allochtone afkomst of niet, een trainerscursus met

succes volgen. De subsidies voor de sportclubs worden mee bepaald door het aantal gediplomeerde trainers waar ze over beschikken. Dogru: "Het is alleen jammer dat in die formule de begeleiding wegvalt." Grochowczak: "Als de vraag nog eens komt om te begeleiden, zullen we in ieder geval onderzoeken of het mogelijk is. Maar je mag niet vergeten dat we in Genk met 250 sportclubs zitten, die allemaal een aanvraag zouden kunnen indienen... En uiteindelijk maken we best geen onderscheid tussen Genkenaars van allochtone of van autochtone afkomst." Dogru: "Persoonlijk ben ik op dit ogenblik tegen positieve discriminatie. Het is gewoon niet meer nodig. Allochtonen moeten kansen krijgen, maar ze moeten niet worden voorgetrokken."

Khalid El

Met zijn 22 appartementsblokken en meer dan 3000 inwoners is Peterbos

in Anderlecht een van de grootste sociale woonwijken van het land.

Hier is Khalid El Addaoui sportwerker voor het Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw (RISO).

Zijn paradepaardjes zijn de vier zaalvoetbalploegen Peterbos United, die door hem en enkele medewerkers worden getraind. Khalids deelname

aan 'Gezocht: sportief talent' heeft mee een grote dynamiek teweeggebracht.

"Het is alleen spijtig dat de Koning Boudewijnstichting niet verder inspeelt op deze positieve ontwikkelingen", vindt RISO-coördinator Johan Martens.

Addaoui

EN JOHAN MARTENS

We treffen Khalid El Addaoui en Johan Martens, die deel uitmaakte van de stuurgroep voor 'Sportclubs bekennen kleur', in het RISO-lokaal op het gelijkvloers van Blok 7, na de wekelijkse stafvergadering. Blok 7 ligt ergens in het midden van de hoogbouwwijk, die zelf omringd is door veel chiquere residentiële buurten. Gezellig ogen de blokken van Peterbos bepaald niet. Gelukkig is er veel groen en is het verkeer er beperkt. Er zijn een paar handelszaken in de buurt van Blok 7, voor de kinderen werden een speeltuin en een voetbalpleintje aangelegd. In Peterbos wonen vooral oudere Belgen en veel inwoners van allochtone afkomst. Er zijn samenlevingsproblemen, maar die worden naar de buitenwereld vaak overdreven, vindt Khalid El Addaoui. "Zelfs in Molenbeek staat Peterbos bekend als een moeilijke buurt met veel criminaliteit, terwijl het hier meestal rustig is. Als de rust wordt verstoord, gaat het om enkelingen, meestal van buiten de buurt. Het klopt wel dat er een grote kloof is tussen de oudere Belgen en de jonge migranten."

Khalid is uit de buurt afkomstig - voetballen

was er altijd zijn favoriete vrijetijdsbesteding. Sinds 1995 werkt hij bij RISO (Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw)-Brussel. De zaalvoetbalploeg die hij in Peterbos lanceerde, werd uitgekozen voor het Koning Boudewijnstichtingsproject 'Sportclubs bekennen kleur'. Twee jaar na haar oprichting kwam ze al uit in de competitie. Tot grote fierheid van Khalid speelt ze nu in tweede provinciale. Zelf volgde hij in 1998 via de Boudewijnstichting een trainerscursus voetbal bij de trainerssschool van Adeps (de Franstalige tegenhanger van het Bloso), en in 1999 een initiatorcursus zaalvoetbal bij de Vlaamse Trainersschool. Drie spelers uit de eerste ploeg vingen eveneens een startcursus initiator aan bij Adeps, die niet kon worden afgerond vanwege moeilijkheden bij Adeps. Zij geven nu training aan nog twee recent opgerichte ploegen. In totaal zijn er nu vier. Naast uiteraard het talent van Khalid zelf, speelde voor de Koning Boudewijnstichting-jury die het Peterbosdossier moest beoordelen, ongetwijfeld mee dat Peterbos United helemaal ingebed zit in de hele

werking van RISO in de hoogbouwwijk. De organisatie is er al sinds 1988 actief. Johan Martens: "We begonnen hier met een project rond buurtbeheer. Een opbouwwerker hielp de bewoners bij renovatie - en vochtproblemen. Een gedeelte van de blokken hier is eigendom van de Anderlechtse Haard, het andere gedeelte, waar wij ons bevinden, is van ASSAM, dat een privé-karakter heeft. ASSAM speelde heel alert in op wat wij hier deden, en al snel kwamen we samen tot het besluit dat er hier vooral problemen zijn voor de jongeren - in dit gedeelte leven heel wat grote gezinnen. We zijn dan gestart met een kindwerking: eerst met Belgische begeleiders, maar dat lukte gewoon niet omdat ze het terrein niet kenden of andere ambities hadden. Khalid nam toen al deel aan de activiteiten, en is dan verder doorgroeid. Samen met hem hebben we een hele jeugdwerking kunnen uitbouwen. Khalid is altijd een beetje de trendsetter geweest bij de groep van vrijwilligers: we namen twee keer deel aan 'Sportclubs bekennen kleur' en zitten nu dus in de competitie van de Vlaamse

zaalvoetbalbond. De middelen van de Boudewijnstichting hebben ons geholpen om goed op te starten, al waren we sowieso wel van plan deze richting uit te gaan. De contacten met de Stichting hebben ook wel een aantal andere deuren geopend. Nu gaan we op eigen kracht verder - we zullen nu ook worden gesubsidieerd door de Brusselse staatssecretaris Robert Delathouwer."

Khalid: "Het zijn vooral jongeren uit Peterbos zelf die lid zijn van de ploegen. Alleen in de eerste ploeg spelen er ook enkele van buiten de wijk. Dat is goed omdat je op die manier het imago van 'het getto van Peterbos' kan doorbreken. Normaal wordt er een keer per week getraind, in een zaaltje dat ons door de gemeente ter beschikking wordt gesteld, maar eigenlijk wat te klein is. Soms oefenen we hier ook in open lucht. We zien dat er bij de leden die intussen van de ene ploeg naar de andere zijn opgeklommen, echt wel een evolutie is. De tweede ploeg bijvoorbeeld bestaat uit jongens van ongeveer 16 jaar. Ze spelen nu competitie tegen volwassenen, dus voor hen levert dat heel wat erkenning op. Of ik voor hen een voorbeeld ben? Dat weet ik

niet, ik weet wel dat ik altijd voor de sport ben gegaan. Ik ben ook altijd zo stevig mogelijk in mijn schoenen blijven staan."

Martens pikt er op in: "Die eerste vriendenclub die zeven jaar geleden met de club begonnen is, is nog altijd dezelfde equipe die het team nu draagt. Dat die mensen intussen allemaal een stuk vorming hebben gehad, vind ik belangrijk. Bovendien zijn dit mannen die echt de ambitie hebben om hier in de buurt te werken - iemand als Khalid zou perfect in het betaald voetbal kunnen gaan werken. Gelukkig hebben we hem een fatsoenlijk contract kunnen aanbieden.

Daarbij denk ik toch wel dat je voor hen een autoriteit bent, Khalid, en dat ze naar je opkijken. Neem de tweede ploeg. In hun vrije tijd kunnen die soms de ezel uithangen, maar als het om het voetbal gaat, zijn ze anders. Dan weten ze dat als ze zich niet houden aan de regels, ze niet kunnen spelen. Het is Khalid die dan beslist - via het voetbal wordt er opvoedkundig erg veel gerealiseerd. Khalid: "We willen echt kwaliteitswerk afleveren. Maar uiteindelijk is het onze finale

bedoeling om mannen te vormen met verantwoordelijkheidsgevoel. Die bijvoorbeeld reglementen naleven en respect hebben voor de scheidsrechter. In de zomer trekken we ook op stage, bijvoorbeeld naar de Mont Ventoux, maar dat moeten ze dan wel verdienen. Ons werk moet ook de buurt ten goede komen. We zijn nu bijvoorbeeld ook bezig om te proberen de vaders bij ons werking te betrekken - want dat is een probleem. Die leven soms in een andere wereld, hebben andere zorgen. Een aantal is werkloos, moet zien hoe de eindjes aan elkaar kunnen worden geknoopt. " Met de moeders werkt RISO wel al samen - een aantal leerde fietsen in het Pajottenland en kookt mee op buurtfeesten.

"Het past allemaal in een breder pedagogisch perspectief. Naast het zaalvoetbal organiseert RISO bijvoorbeeld ook activiteiten voor meisjes en voor de kinderen. Vorig jaar zijn de meisjes bijvoorbeeld op avonturenstage geweest in de Pyreneeën. Daar hebben ze dan gedurende maanden naar toe gewerkt via allerlei activiteiten. We

hebben van Khalid geleerd om gerichte activiteiten aan te bieden. Doe je gewoon de deuren open van een lokaal en zet je er een jeugdleider bij, dan leidt dat tot niets. Ook voor het kinder- en jeugdwerk gaan we na hoe we hun leefwereld wat kunnen verruimen, en hoe we contacten kunnen hebben met de ouders. Via Buiten Gewone Buurt van de Boudewijnstichting konden we een prefab optrekken als ontmoetingsruimte voor de jongeren. Met geld van het Brussels Gewest werken we ook aan de sociale cohesie van de buurt. We denken er nu bijvoorbeeld over na hoe we de bejaarde Belgische bevolking zo goed mogelijk kunnen bereiken”, aldus Martens.

De gemeente komt stilaan ook over de brug: de eerste ploeg kon al langer oefenen in een turnzaaltje van een gemeenteschool, nu wordt onderhandeld om de eerste en tweede ploeg hun thuiswedstrijden in de sporthal van de gemeente te laten spelen. De Vlaamse Gemeenschapscommissie heeft de verlichting betaald voor het openluchtplein. Als er 's avonds wordt gespeeld op het

pleintje, kunnen daar weer andere activiteiten voor de buurt aan worden gekoppeld, en kunnen ook de ouders worden aangesproken. Om te kunnen supporteren, om hen in te wijden in de organisatie van de teams, maar ook om wat sociale controle uit te oefenen - een groep van Peterbos bracht een bezoek aan het intussen al vrij bekende 'Vaderproject' uit Amsterdam.

Dat de voetbalploeg al zolang stand houdt en verder kan groeien, is vrij uitzonderlijk. Johan Martens: “Hier is een goed huwelijk gegroeid tussen jongeren die iets wilden doen, de huisvestingsmaatschappij ASSAM en RISO. We hebben laten zien wat we kunnen en nu komen er stilaan ook wat middelen van bijvoorbeeld het gemeentelijk niveau. Maar dat duurt wel enkele jaren.

Als we nog meer sportwerkers of meer financiële middelen zouden hebben, zou dat zeker renderen. De Koning Boudewijnstichting zorgde mee voor de start. Het zou me evenwel plezieren als we af en toe nog wat subsidies zouden krijgen, of de mogelijkheid om een en ander te verdiepen. De jongeren zouden bijvoorbeeld

naar de Heizelschool moeten kunnen gaan. Over al die dingen zou moeten kunnen worden verder gedacht.

Naar mijn gevoel is dit programma van de Koning Boudewijnstichting dan ook te vlug afgerond. Er had nog meer ingezet.”

Paul De Knop

Hoewel hij niet rechtstreeks was betrokken bij het verloop van het Koning Boudewijnstichting-project 'Gezocht: sportief talent', heeft VUB-professor Paul De Knop een belangrijke rol gespeeld. Zijn onderzoek rond 'Sport en integratie' vormde immers mee de inspiratiebron. Omdat hij bovendien de voorzitter is van Bloso, is hij de geknipte persoon om te spreken over de achtergrond en de toekomstmogelijkheden van het initiatief.

Is sport een geschikt middel tot integratie? Ja, klonk het bij de meeste geïnterviewden. Als ze samen onder de douche staan na te hebben gesport, is er geen verschil tussen een directeur en een gewone arbeider. Maar terloops plaatsten sommige sprekers toch ook enkele kanttekeningen. Sportievelingen zijn vaak zo met hun sport bezig, liet Marc Van der Beken zich ontvallen, dat ze nog nauwelijks oog hebben voor de buitenwereld. Sportclubs drijven bovendien vaak op het werk van vrijwilligers, die niet de tijd of de middelen hebben om zich ook nog eens extra te bekommeren om groepen die minder gemakkelijk toegang hebben tot de sportwereld.

Ook professor De Knop brengt een genuanceerd verhaal, waarvan bijna elk onderdeel ook een keerzijde heeft. Sport biedt grote mogelijkheden inzake integratie van 'gemarginaliseerde' groepen, al zijn er ook verschillende *maars*. "Sport is de belangrijkste vrijetijdsbesteding en het grote aantal vrijwilligers is uniek. Wanneer je samen aan het sporten bent, spelen

taalverschillen nauwelijks een rol. Jong en oud, man en vrouw kunnen sporten. Sport heeft enorme potenties, maar tegelijkertijd, en dat is de paradox, werkt niets zo discriminerend en zo desintegrerend. Sport is er op gericht om zich te onderscheiden van de andere. Er worden nog altijd heel veel indelingen in de sport gemaakt die elders zijn verdwenen: mannen en vrouwen sporten apart. Ook iemands nationaliteit blijft bepalend: een Nederlander kan in dit verenigde Europa nog steeds niet deelnemen aan Belgische kampioenschappen..."

"In verband met de integratie van allochtonen wordt er vaak verwezen naar de vele zwarte voetballers. Maar die worden juist naar hier gehaald als goedkope arbeidskrachten! We deden onderzoek naar de posities die deze zogenaamde 'geïntegreerden' op het veld mogen innemen, en dat blijken juist de minst aantrekkelijke te zijn." Toch blijft De Knop bij zijn stelling dat sport een uitstekend middel *kan* zijn om tot integratie te komen.

Maar wat wordt eigenlijk bedoeld met die term, integratie? Zelf maakt De Knop een onderscheid tussen integratie in de maatschappij *door* de sport, en integratie *in* de sport zelf. In beide gevallen moet je telkens ook nog eens een verschil maken tussen *structurele*, *sociaal-culturele* en *sociaal-affectieve* integratie.

Met structurele integratie wordt verwezen naar de deelname van 'gemarginaliseerde' groepen aan de sportactiviteiten of hun aanwezigheid in het clubbestuur, of, in het geval van integratie *door* sport, naar het feit dat zij dankzij de sport misschien werk hebben gevonden of dat hun mobiliteit is verhoogd. "We zien bijvoorbeeld dat Marokkaanse jongeren even graag sporten als Vlaamse, maar we vinden ze niet terug in de sportclubs, wel op het pleintje waar ze vrijblijvend sporten", zegt de VUB-professor. Daarnaast is er de sociaal-culturele integratie: worden kwetsbare groepen geaccepteerd in de sport of worden door de sport misschien bestaande vooroordelen doorbroken?. De Knop: "De vraag is dan bijvoorbeeld of we verschillen accepteren.

Voor bepaalde groepen ligt het bijvoorbeeld niet voor de hand om lidgeld in één keer te betalen. Je kan je ook afvragen waarom we van allochtonen eisen dat ze zich integreren, maar dat we anderzijds nog steeds accepteren dat de sportfederaties verzuild zijn. De hele discussie over de wenselijkheid van aparte sport voor holebi's past hier evenzeer in. En als het over vooroordelen gaat: je moet maar naar Venus Williams kijken om te weten dat vrouwen geen tengere wezens zonder kracht zijn. Soms worden vooroordelen echter ook versterkt. Als zwarte voetballers de bal hebben, hoor je vanuit de supportertribunes wel eens de oerwoudkreten opstijgen."

Ten slotte is er de sociaal-affectieve integratie: worden er vriendschappen en relaties gesmeed buiten de eigen kring, binnen de sportclub of dankzij de club? "In Nederland lijkt de integratie al veel meer doorgevoerd. Maar dan verschijnt op de voorpagina van *de Volkskrant* ineens een foto waar de voetballers van Surinaamse afkomst uit de nationale ploeg, helemaal gescheiden van de rest zitten te eten. Er werd zelfs een

zwarte hulptrainer aangeworven om de communicatie met de rest van de ploeg te verbeteren."

Is de sportwereld in Vlaanderen anno 2003, die veelal draait op vrijwilligers, wel genoeg 'uitgerust' om extra inspanningen te doen voor zwakkere groepen in de samenleving? Zijn er in de sportwereld genoeg centen beschikbaar en zo niet, wie moet daar dan voor zorgen? En zijn de betrokkenen wel voldoende op elkaar afgestemd?

Iedereen is welkom in de sport, is De Knops stelling, maar het klopt inderdaad dat er voor extra inspanningen nauwelijks middelen zijn. Sport wordt door vele andere sectoren uit de maatschappij bevraagd: politici proberen er het blazen van hun land of regio mee op te poetsen, de gezondheidszorg ziet sport als het ideale middel om de volksgezondheid te verbeteren. De Knop vindt dat diegenen die sport willen gebruiken als middel voor hun eigen doelstellingen, dan ook maar met financiële stimulansen over de brug moeten komen. "Waarom is het lidmaatschap van een

fitnessclub niet fiscaal aftrekbaar?

Een levensverzekering is dat wel. Terwijl sporten een preventieve levensverzekering is! Bovendien kan perfect worden gecontroleerd of iemand wel effectief zijn oefeningen in de fitnessclub doet. Nu is mijn stelling wel altijd dat als de sport op zo'n vraag wil ingaan, ze ook in staat moet zijn om kwaliteit af te leveren. Vandaar mijn pleidooien voor een integrale kwaliteitszorg in de sport."

Ook wanneer de overheid de integratie wil verbeteren via de sport, vindt De Knop, zal ze moeten investeren. Wat binnenkort ook zal gebeuren, bevestigt hij. De nieuwe minister van Sport Bert Anciaux bereidt in het kader van het prioriteitenbeleid maatregelen voor waarbij sportfederaties die inspanningen willen doen om allochtonen en autochtonen samen te laten sporten, financieel zullen worden gesteund.

Is er, los van de centenkwesie, geen belangrijke rol weggelegd voor trainers en voor diegenen die hen opleiden? Zou het al geen grote hulp zijn als trainers de specifieke problemen kennen waarmee sporters uit

achtergestelde groepen kampen? Moeten de trainers in hun opleiding daar niet gevoelig voor worden gemaakt? 'Gezocht: sportief talent' was juist gestoeld op het idee dat trainers van allochtone afkomst meer oog zouden hebben voor de problemen van allochtonen waardoor die gemakkelijker de stap naar de sportclub zouden zetten. "Begeleiders moeten inderdaad oog hebben voor specifieke problemen en hulpmiddelen aanreiken. Maar het hangt er ook van af welke integratie je beoogt. Gaat het om integratie in de maatschappij, dan moeten die sectoren hulp bieden die daar het best voor geplaatst zijn. Wie kent de migranten? De jeugdsector. Maar die weet niets af van de sportwereld. In heel veel gemeenten blijken de sport - en de jeugddienst volledig naast elkaar te werken."

Maakt 'Gezocht: sportief talent' kans om als dusdanig door een andere organisatie te worden voortgezet? De meeste geïnterviewden waren het er over eens dat vooral de begeleiding die werd geboden, er de sterkte van vormde. Maar dreigt het niet

bij applaus van op de zijlijn te blijven?

Wil je echt de integratie van allochtonen in de sportwereld verbeteren, steekt hij van wal, dan zal er ook bij henzelf een mentaliteitswijziging moeten komen, dan zullen ze zelf ook moeten beseffen hoe belangrijk sport wel is. Vooral migrantenmeisjes moeten nog opboksen tegen het vooroordeel van hun ouders en grootouders die meestal uit het platteland komen, dat sport niet goed voor hen is.

"Maar om op de vraag echt te antwoorden ga ik verschillende dingen zeggen.

Meestal springen mensen pas van een platform wanneer het in brandt staat. Ze houden niet van verandering. Verder vind ik dat de Koning Boudewijnstichting schitterende initiatieven neemt, maar soms te gemakkelijk aanneemt dat anderen een succesvol project zomaar zullen voortzetten. Aan zo'n 'overname' moet al van bij de start van het project worden gewerkt."

"Bovendien zijn de opdrachten van het Bloso decretaal vastgelegd, met andere woorden de beleidsmarge om sport als integratiemiddel in te zetten is klein. Als Bloso verliezen wij al

heel veel geld door de verzuiling van de sportwereld, want elke zuil moet worden gesubsidieerd. Op die manier blijft er niet veel geld meer over voor andere initiatieven.”

De Knops standpunt is dat het gesprek moet worden aangegaan met de Vlaamse regering, in de eerste plaats met de minister die bevoegd is voor Gelijke Kansen, en vervolgens met de minister van Sport. Hij denkt hier aan een helder systeem zoals in Nederland waar projectsubsidies ter beschikking staan voor gemeenten die sport willen inzetten als integratiemiddel. De gemeentelijke sportdiensten kunnen voorstellen indienen.

Professor De Knop is overigens een grote pleitbezorger van lokale sportacademies, die voor hem een belangrijke schakel vormen in het jeugdsportbeleid. Hij verrichtte onderzoek naar de sportacademies die in de jaren '90 door een aantal Vlaamse gemeenten uit de grond werden gestampt. De bedoeling is dat de kinderen er uit een gevarieerd aanbod van sporten kunnen

kiezen en nadien de stap zetten naar een club. Volgens sommigen zal dat ook de stap van migrantenjongeren naar de sportclubs vergemakkelijken. Vergeleken met de muziekacademies, zo stelde De Knop vast, hebben de sportacademies echter nog een lange weg af te leggen. Muziekacademies ressorteren onder het ministerie van onderwijs, hebben een leerplan, voorzien examens, de lesgevers moeten een diploma hebben, de activiteiten vinden plaats in schoolgebouwen...er wordt dus gewerkt in omstandigheden die heel wat mogelijkheden bieden. “Om een voorbeeld te geven: eigenlijk is er nauwelijks een verschil tussen ballet en acrogymnastiek. Maar de manier waarop beide disciplines worden georganiseerd, loopt heel sterk uiteen. Acrogymnastiek gebeurt in kleine zaaltjes, er zijn geen financiële middelen mee gemoeid... ballet levert gediplomeerde dansers af, daar kan men zijn beroep van maken.”

We praten ten slotte nog even over de democratisering van de sport en over wat een sociaal sportbeleid kan betekenen. De

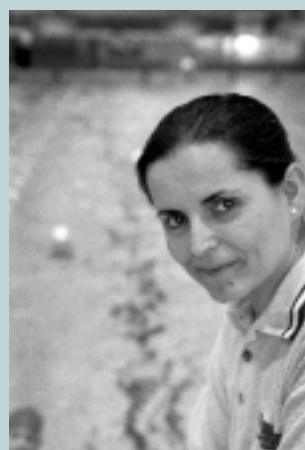
Knop is er geen voorstander van om sport altijd en voor iedereen gratis toegankelijk te maken - waar men voor moet betalen, zo is zijn ervaring, heeft men vaak meer waardering. Bovendien zijn de kosten voor het sporten zelf vaak ondergeschikt aan de 'omkadering': in de cafetaria van de sportzaal wordt meer geld opgedaan dan op het terrein zelf. “Je moet niet voor iedereen alles gratis maken, een sociaal beleid moet gericht zijn op maatschappelijk kwetsbaren”, besluit hij.

GEZOCHT: REMEDIES TEGEN

wij en zij

REFLECTIE

PATRICK MARTENS

GEZOCHT: REMEDIES TEGEN 'WIJ EN ZIJ'

De Koning Boudewijnstichting nam in de voorbije vijftien jaar een resem initiatieven in de 'sportieve' sfeer. Met projecten zoals 'Buurtbal', 'Sportclubs bekennen kleur' en 'Gezocht: sportief talent' gaf de Stichting inhoudelijke prikkels en georganiseerde stimulansen om sporters van allochtone afkomst of met een maatschappelijk kwetsbare achtergrond meer kansen te geven. Om actief sport te bedrijven en/of om door te stromen naar bijvoorbeeld de taak van trainer of naar een bestuursrol in een club, bond of federatie.

De evaluaties van deze projecten en de realiteit op het (sport)terrein anno 2003 tonen aan dat de obstakels voor die 'multiculturele' ambities, de fricties en de problemen in de sport al even groot zijn als in andere maatschappelijke domeinen zoals het onderwijs, de huisvesting en de werkgelegenheid. Sprak voormalig koninklijk commissaris voor het Migrantenbeleid, Paula D'Hondt, niet al meer dan tien jaar geleden over 'een werk van lange adem'? Haar parafrazerend zou de vraag ook kunnen luiden: hoe lang duurt het voor een samenleving stikt omdat ze haar adem te lang heeft ingehouden?

Uit het leven (en de media) gegrepen

Scène 1: 'Allochtone voetballers krijgen profcontract tegen overlast'.

Onder die titel maakt de Vlaams minister van Werkgelegenheid middelen uit zijn budget vrij (sociale economie) om acht spelers van een

hoog gequoteerde Borgerhoutse zaalvoetbalclub gedurende drie jaar een 'invoegcontract' aan te bieden'. De acht zaalvoetballers moeten in ruil 18 uur per week trainen. De andere helft van hun werktijd moeten ze besteden aan jeugdwerk. Omdat ze enorm populair zijn in Borgerhout en daardoor ook gezag en invloed hebben, wordt van de zaalvoetballers verwacht dat ze de geknipte figuren zijn om allochtone kinderen en jongeren in de wijk te begeleiden en te animeren, om hen schooldiscipline bij te brengen en om hen naar jeugd- en sportclubs te leiden.

Dit initiatief oogst eerst veel bijval, maar loopt vervolgens snel vast in een beeldvorming die gedomineerd wordt door twee begrippen, namelijk 'profcontract' en 'overlast'. Het eerste schiet andere clubs die in de hoogste klasse van de zaalvoetbalcompetitie slag leveren met de Borgerhoutse club, in het verkeerde keelgat. Concurrentievervalsing, zo roepen zij. Een assertieve voorzitter van een van deze clubs gaat nog een stap verder en dreigt met een klacht². Nee, deze voorzitter heeft uiteraard niets tegen allochtonen en hij is ook geen racist. In zijn club spelen zaalvoetballers van minstens vijf verschillende nationaliteiten, beweert hij vol overtuiging. Alleen vindt hij dit specifieke project maar 'flauwekul'. Want, zo meent de voorzitter 'In Borgerhout hebben ze blijkbaar de situatie niet onder controle, en als beloning krijgt een ploeg dan geld voor straathoekwerk. Hoe meer ruiten ze in Borgerhout ingooien, hoe meer geld er is voor dat soort werk en dus ook voor die Borgerhoutse ploeg.'

Het begrip 'overlast' krijgt hierdoor meteen een heel plastische invulling. Maar in zijn verdediging trapt ook dit Vlaamse overheidsinitiatief zelf in de val van de negatieve perceptie. In het Vlaams Parlement wordt scherp gedebatteerd, o.a door een zakelijke uitleg die leert dat het niet gaat 'om een contract als professionele sporter maar om een contract als buurtwerker'³. Maar in sommige media slaat deze verdediging flink door: 'Tussen de trainingen en wedstrijden door moeten de voetballers zich bezighouden met allochtone probleemjongeren. Ze moeten die gasten leren ophouden met hele dagen doelloos op Antwerpse pleintjes rond te hangen. Door samen met hen een potje te voetballen, bijvoorbeeld. Liever spelen dan stelen.'⁴

Tegenover deze discussies staat Yassine H., een van de Borgerhoutse zaalvoetballers die hoopt op een contract van de minister om over enkele jaren Bloso-trainer of straathoekwerker te kunnen worden, net van dat imago af wil. 'Eigenlijk zouden we onszelf niet continu moeten bewijzen tegenover de buitenwereld. We verschillen immers niet van blanke jongeren. Maar wij moeten telkens laten zien dat we toch maar geen criminelen zijn.'⁵

De reacties van de andere clubs tonen hoe politiek en sport, hoe politici en allochtone sporters mekaar behoorlijk voor de voeten kunnen lopen. Het doet dit Vlaamse initiatief in de kortste keren tuimelen in een veiligheidsdiscours dat het perspectief van zijn initiatief verengt en verdringt in een weinig constructieve problematisering.

Scène 2: De 'United Colours of Football' van KRC Genk.

In het najaar van 2002 sluit Racing Genk als eerste voetbalclub in België aan bij de campagne 'The United Colours of Football'. Ze is overgewaaid uit Groot-Brittannië waar ze in 1998 op gang werd getrokken door Howard Holmes, een straathoekwerker uit Sheffield⁶. Ze heeft drie pijlers: op de tribunes is er geen plaats voor racisme; de voetbalkwaliteit stijgt door de beste talenten uit alle gemeenschappen het veld op te sturen; de clubs hebben er ook financieel alle belang bij als ze supporters uit alle gemeenschappen naar hun stadions kunnen halen.

Geïnspireerd door 'Show Racism the Red Card'-initiatieven van Britse profclubs, spannen KRC Genk en de integratiedienst van de stad Genk samen. Ze lanceren de affichecampagne 'Samen kleurrijk sporten - Rode kaart voor racisme'. De respons is groot. In sommige Genkse scholen ligt het opzet aan de basis van een jaarthema over verdraagzaamheid.

Maar op de affiche geeft alleen een bontebende van jongens een rode kaart aan het racisme en dat zint een aantal meisjes van het technisch atheneum De Wijzer in Genk niet. Ze starten prompt een petitie-actie tegen het feit dat er op de affiche geen vrouwen staan⁷. De meisjes stellen onomwonden: 'Had er gestaan *Samen kleurrijk voetballen*, dan had geen haan ernaar gekraaid. Maar nu staat er *sporten* op de affiche. Doen vrouwen soms niet aan sport?' De geëngageerde vriendinnen verzamelen

niet alleen handtekeningen op hun school maar ook in de wijken. Bij de Genkse integratiedienst blijft hun actie niet onopgemerkt. Ze worden uitgenodigd om mee te werken aan een vervolg van de campagne over 'kleurrijk sporten'.

Opmerkelijk blijft in elk geval hoe een campagne die een principiële en positieve keuze voor verdraagzaamheid en non-discriminatie in de sport aanprijst, een genderfactor activeert en botst met een ander emancipatiestreven.

Scène 3: Marokkaanse jongens mogen niet meerijden.

Nog voor de recente politieke en bestuurlijke crisis in Antwerpen reageert een lokale partijvoorzitter kregelmatig op de aanhoudende kritiek dat alle Antwerpenaren racisten zouden zijn. 'We zijn de verdraagzaamste mensen die er zijn. Ik ben daarvan overtuigd. Alleen worden wij het meest geconfronteerd met vreemde culturen', zegt de politicus, die tegelijkertijd toegeeft dat Antwerpen niet racismevrij is.

Hij geeft ook een concreet voorbeeld. 'Onlangs hoorde ik van een jeugdtrainer van een Merksems voetbalploegje dat sommige ouders geen Marokkaanse ploegmaats van hun achtjarige zoontjes willen meenemen in hun wagen. Dat is manifest racisme, waar we niet stevig genoeg tegen kunnen reageren.'

Hij is dus openlijk en onomwonden een tegenstander van discriminatie en racisme, maar vergeet ook niet achterom te kijken

naar zijn electorale achterban. 'Je kunt slechts een geloofwaardig antiracistisch betoog houden als je ook de taboes te lijf gaat', zegt hij. En dan volgt een inmiddels klassiek pleidooi over rechten en plichten, met verwijzingen naar het respect voor de gelijkheid van man en vrouw, het principe van de scheiding tussen kerk en staat, het afwijzen van schijnhuwelijken en de verantwoordelijkheid van Marokkaanse en Turkse ouders voor hun schoolgaande kinderen. Nog voor dat grote betoog 'rechten en plichten' een kritisch weerwoord kan krijgen, is het helaas al lang verbleekt bij op een eerste gezicht kleine, maar bijzonder pijnlijke feiten die de Antwerpse politicus 'van horen zeggen' heeft genoteerd.

Sport en integratie: een trage tandem

In de drie beschreven scènes brengen de betrokkenen - bij de ene is dat expliciet het geval en bij de andere impliciet - de boodschap dat sport kan bijdragen tot meer sociale samenhang en dat sport een integratiebevorderende functie kan hebben. Het is ook de hypothese die aan de basis lag van diverse projecten die de Koning Boudewijnstichting in de voorbije jaren startte in het domein van sport en jeugd. Ze werden telkens gemarkeerd door begrippen zoals maatschappelijke achterstelling en etnische minderheden. Maar merkwaardig genoeg lijkt al die tijd ook een te groot voluntarisme voeding gegeven te hebben aan die uitgangspunten.

Het is niet verwonderlijk dat de eerste 'meter' of begeleidster van het project 'Gezocht: sportief talent' zich hierover bezint⁹. vraagt zich af 'wat nu precies het referentiekader' van het project was. 'Kansen creëren, akkoord, maar in functie van wat? Wat was de betrachting, wat was de totaalvisie?' Ze besluit een beetje laconiek 'De grote fout was dat men sport heeft willen gebruiken als middel tot integratie. Het kan mooi meegenomen zijn dat je andere mensen leert kennen als je gaat sporten. Maar uiteindelijk ga je om te sporten en niet om te integreren.'

Dat oordeel is ook behoorlijk vreemd omdat een onderzoek terzake van de Vrije Universiteit Brussel, al in 1992 een genuanceerde visie overhield aan een onderzoek naar de 'Gelijkheid van kansen en sport'¹⁰. De resultaten boden een inhoudelijk kader aan de projecten van de Koning Boudewijnstichting. In de visie van dit onderzoek kwam ook een aantal knelpunten en mogelijke valkuilen aan de oppervlakte, verpakt in evenveel vragen. Moeten sportfederaties en -clubs extra inspanningen leveren voor allochtone kinderen en jongeren, of moeten die kinderen en jongeren zich aanpassen en hun mentaliteit ten aanzien van sport wijzigen? Kunnen de overheid en andere maatschappelijke sectoren aan de sport alsmaar nieuwe sociale taken toewijzen als daarvoor geen bijkomende middelen beschikbaar worden gesteld? En waarvoor worden die middelen dan best ingezet? Om trainers en begeleiders te leren omgaan met verscheidenheid? Om

de financiële drempel naar sportclubs te verlagen? Om nieuwe klemtonen in het lokale sportbeleid aan te moedigen? Om lokale sportinfrastructuur uit te breiden en te verbeteren?

Dit onderzoek maakte voorts een interessant onderscheid tussen integratie *door* de sport en integratie *in* de sport. In beide gevallen toont integratie volgens verschillende dimensies¹¹. Ze kan structureel zijn (bijvoorbeeld een reële deelname aan de sportactiviteiten of aan de werking van een sportclub; of een betere sociale mobiliteit van de betrokkenen buiten die sportclub). Integratie kan ook een sociaal-cultureel karakter (het wegwerken van vooroordelen) of een sociaal-affectieve functie (relatievorming) hebben.

Die laatste twee aspecten komen aan bod in een onderzoek van een sportfilosof en bewegingwetenschapster die al in 1992 mee aan het VUB-onderzoek werkte. Ze promoveerde vorig jaar aan de Katholieke Universiteit Brabant in het Nederlandse Tilburg met een scriptie over de integratiekracht van sport^{12,13}. In haar onderzoek keek ze naar 'in- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit'. De conclusie is dat sport best niet overschat wordt als integratiemiddel. Sport en integratie vormen een tandem die zeer traag vordert. En dat heeft niet alleen te maken met een algemene etnische scheidingslijn in de sport: 'Allochtone jongeren kiezen vaak voor *straatporten* zoals voetballen of basketballen op pleintjes. Niet zelden gebeurt

dat omdat verenigingen voor hen minder bereikbaar of toegankelijk zijn en omdat ze niet zo mobiel zijn.' Ze voegt daar aan toe: 'Sluiten ze toch aan bij een sportclub, dan leidt dat niet automatisch tot meer gemengde vriendschappen. Ook hier geldt het principe van soort zoekt soort. We stelden zelfs vast dat wederzijdse vooroordelen nog meer bevestigd worden. Alleen de meisjes, en vooral de allochtone meisjes, staan kritischer tegenover vooroordelen.'

Haar oordeel over de integratiekracht van sport kan filosofisch als volgt samengevat worden: 'Sport kan de wereld niet verbeteren wanneer de sport zelf nog voor verbetering vatbaar is. Je pakt beter de toegankelijkheid van sport en de bestaande drempels aan dan te verwachten dat iedereen zal verbreederen.' Maar de Nederlandse wetenschapster ziet ook positieve hefbomen, die bovendien een aanmoediging betekenen voor initiatieven zoals het project 'Gezocht: sportief talent' van de Koning Boudewijnstichting: 'In feite is er maar één constante: pas als trainers speciaal oog hebben voor het integratieaspect, worden resultaten geboekt. Zo waren er projecten in boksscholen die goede resultaten opleverden, maar daar werd intensief samengewerkt met het jeugdwerk.'

Deze vorm van samenwerking of netwerking buiten de context van de sport is geen onbekende in Vlaanderen. In dat kader is het wel een enigszins verrassend maar daarom niet minder belangrijk signaal dat een aantal

allochtone begeleiders en trainers in Vlaanderen een stap verder gaan en in feite uit dit debat over sport en integratie willen treden.

De bakermat van de hogergenoemde Borgerhoutse zaalvoetbalploeg bijvoorbeeld was een specifiek jeugdwerkproject in Antwerpen. Het project vervult nog altijd een sociale functie. Dat wordt trouwens nog eens uitdrukkelijk bevestigd door het Vlaamse ondersteuningsplan dat een aantal zalvoetballers een contract als buurtwerker aan te bieden. Maar het initiatief heet net geslaagd te zijn omdat het niét als een project voorstelde. De coach Farid A. drukt het zo uit: 'Tegen onze gasten zeg ik altijd: als we iets willen bereiken, dan moet we het zelf doen. Niet liggen *zieveren*, maar trainen, discipline tonen, laten zien wat je waard bent.'¹⁴

Een nog meer uitgesproken mening heeft Abdelkader Wahhabi (interview in deze publicatie). Na een profcarrière als bokser startte hij in opdracht van de stad Genk en de provincie Limburg in verschillende Limburgse steden en gemeenten een bokspolproject. Met groot succes. Enkele honderden kinderen en jongeren krijgen boksles van Wahhabi. Maar, zegt hij: 'Dure woorden als integratie haat ik als de pest. We breken door de enge grenzen van dat woord. Iedereen mag *opboksen*.'¹⁵ In de diverse lokale bokspolprojecten in Limburg wordt nochtans vooral gemikt op de deelname van 'maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren', maar ook dat stigma zint Wahhabi niet. 'Ik wil nooit iemand het gevoel geven dat hij bij mij komt omdat hij een probleemjongere is. Zo werkt het gewoon

niet', zegt hij. 'Wie wil er nog afkomen op een initiatief waarvan gezegd wordt dat het bedoeld is voor achtergestelde jongeren? Ok, ik besef wel dat dergelijke termen soms moeten worden gebruikt in subsidieaanvragen, maar daarom moeten ze nog niet naar buiten uit worden gehanteerd.'¹⁶

Voor de doelmatigheid van zijn begeleidingsrecept heeft Wahhabi in elk geval een directe en eenvoudige uitleg: 'Dat gebeurt niet betuttelend. Sport en begeleiding lopen in elkaar over. Veel van die jongeren zijn vaak agressief, werkloos of slechte schoolgangers. Sommigen hebben psychosociale problemen. Het respect, de discipline en de zelfbeheersing die ze in de ring leren, nemen ze mee naar buiten. Ze leren hoe ze moeten verliezen en net daardoor winnen. Het samen trainen van allochtoon en autochtoon, van bedrijfsleider en wijkjongen, zet zich in de maatschappij verder. Daar moeten niet veel woorden aan vuilgemaakt worden.'

Gedaan met het gezever

Wahhabi en vele anderen lijken de discussie over sport en integratie eerder te beschouwen als een nodeloze omweg die hen bovendien alleen maar opzadelt met een nieuwe en contraproductieve hindernis, namelijk deze van een geproblematiseerde 'doelgroep'. Samengevat zou je het motto van hun aanpak op de volgende manier kunnen samenvatten: gedaan met het gezever over 'doelgroepen', we sporten en de rest komt dan wel vanzelf!

Die benadering verraadt een toenemend ongeduld over etnische scheidslijnen in de sport. Dat ongeduld was ook minstens onderhuids voelbaar op het rondetafelgesprek dat de Koning Boudewijnstichting in november 2002 organiseerde om het project 'Gezocht: sportief talent' af te ronden¹⁷. Het gesprek vond overigens plaats minder dan 24 uur na de moord op de 27-jarige islamleraar Mohamed Achrak in Borgerhout, een voorval dat in die Antwerpse deelgemeente dagenlang voor grote maatschappelijke beroering zou zorgen en vervolgens ook daarbuiten leidde tot een zoveelste opflakking van het debat over 'de multiculturele samenleving'. Op het moment van het rondetafelgesprek was het nieuws over de dood van Mohamed Achrak relatief vers en kon de draagwijdte ervan nog niet goed worden ingeschat, maar mogelijk gaf het gebeurde mee voeding aan de irritaties en frustraties van een aantal allochtone deelnemers aan het gesprek.

Het rondetafelgesprek stelde op twee hypothesen. Ten eerste, sport is een wezenlijk middel tot zelfontplooiing en kan helpen om een plaats in de samenleving te verwerven. En ten tweede is het ook belangrijk dat allochtonen een rol kunnen opnemen in de structuren van sportclubs en sportbonden. Die veronderstellingen werden samengebond tot twee gespreksonderwerpen. Is er een relatie tussen sporters van allochtone afkomst en hun doorstroming als trainer of begeleider, en welke kansen of 'onkansen' hebben daarbij een invloed?

Welke maatregelen zijn er nodig om de problemen ter zake aan te pakken, en door wie en voor wie moeten die worden genomen? Door het al genoemde ongeduld bleven de antwoorden van diverse deelnemers aan het rondetafelgesprek duidelijk niet beperkt tot deze probleemstellingen.

Een opstap naar het eerste deel van het gesprek zat verscholen in de uitspraak dat wie als jonge sporter niet aan de bak komt, uiteindelijk ook weinig kansen heeft om door te stromen als trainer of clubbestuurder. Wie afhaakt omwille van gefnuikte ambities of sportdromen, bouwt geen sociaal netwerk op die een dergelijke doorstroming kan aanmoedigen en begeleiden.

Een en ander hangt ook nauw samen met de doelstellingen van een sportclub of -vereniging: zijn die louter competitief of ook recreatief? En met welke aspiraties wordt iemand lid: om sport op hoog niveau te bedrijven, om ooit een verantwoordelijke taak in een club op te nemen, of om gewoon sociale contacten te leggen? Men moet in elke geval geen expert zijn om te weten 'dat sport meer is dan hard achter een bal aanrennen' en dat dit niet kan zonder dat een hele reeks randvoorwaarden vervuld zijn. Precies hiervoor zijn heel vrijwilligers nodig (bestuurders, kantinerewerkers, terreinverzorgers, zaalbeheerders, trainers, begeleiders, ploegafgevaardigden, enzovoorts). Om alle sportclubs in Vlaanderen goed te doen draaien wordt hun aantal zelfs geschat op 180.000. Maar

ondanks die manifeste behoefte aan vrijwillige inzet, blijft het aantal mensen van allochtone afkomst die een taak in een club hebben zeer beperkt. Waarom?

Even belangrijk daarbij - en dat staat los van de antwoorden op vragen over het doel van een club en de aspiratie van een clublid - is het feit dat in een sportvereniging niet alleen de formele regels en structuren van tel zijn, maar dat ook informele gewoonten en afspraken sterk kunnen doorwegen. Het gaat dan over vragen zoals wie op een rondje trakteert na een wedstrijd, welke vervoersafspraken ouders maken, enzovoorts. De praktische antwoorden op die vragen kunnen uitsluitingsmechanismen activeren.

Sport boet ook duidelijk aan kracht in als middel tot zelfontplooiing en sociale integratie als clubs op een verdoken manier 'toelatingsquota voor allochtonen' toepassen. Of als beheerders van sporthallen met hun verhuurpolitiek sommige clubs of recreatieve verenigingen uit de buurt buiten de deur houden. Of als in een stad een sport- en een jeugdendienst naast elkaar doorwerken, en de ene vooral 'prestigeactiviteiten' organiseert en de andere zich dan maar moet bezighouden met allochtone jongeren die ook willen sporten. Of als een lokale overheid geen oog blijkt te hebben voor de enorme inspanningen van een groep vrijwilligers die jaarlijks tijdens een competitie in wijkverband een paar honderd kinderen en jongeren laten sporten.

In het tweede deel van het rondetafelgesprek werd opvallend veel in de richting van 'de

overheid' en 'het beleid' gekeken. De verwachtingen zijn hooggespannen en verscheiden. Ze slaan onder meer op: het wegwerken van het tekort aan sportinfrastructuur; het openstellen van sportinfrastructuur van scholen voor (recreatieve) sportverenigingen uit de omgeving; de betoelaging van lokale sportdiensten die aandacht hebben voor diversiteit en die recreatiesport hanteren als een springplank voor contacten tussen autochtonen en allochtonen; het organiseren van bewustmakingcampagnes; de draad weer opnemen van de ooit zeer succesvolle scholen-competitiesport; het toekennen van kwaliteitslabels aan sportbonden en -clubs die in de jeugdopleiding aandacht hebben voor allochtone kinderen en jongeren; de ondersteuning van lokale (vrijwilligers)-initiatieven in plaats van de weinig vruchtbare weg via de grote sportfederaties te bewandelen; de ontwikkeling van een samenhangende beleidsvisie die ook positieve rolmodellen in het licht stelt en allochtone begeleiders en trainers 'koestert als pioniers'.

Met dat laatste idee werd ook opnieuw het nut en het belang van project 'Gezocht: sportief talent' van de Koning Boudewijnstichting onderstreept. 'Het probleem is niet hoe we sporters van allochtone afkomst op topniveau kunnen brengen. De uitdaging is wel om mensen van allochtone afkomst - mannen én vrouwen - sportactief te krijgen en om op topniveau ruimte te scheppen voor allochtone trainers, begeleiders en bestuurders om anderen op te trekken', zo luidde het.

In het verlengde hiervan is het wel opvallend dat ook de Vlaamse regering in het domein van de sport in de voorbije periode voorrang wenste te geven aan de participatie van allochtonen, maar dat ze hiervoor weerom het eerder platgetreden pad van de sportfederaties wilde volgen. Misschien had de campagne 'Sportclubs bekennen kleur' betere inspiratie geboden? Voor dat initiatief in het midden van de jaren negentig liepen de sportfederaties helemaal niet warm. Er was wel een repons van plaatselijke sportverenigingen. In een aantal gevallen mondde die zelfs uit in een omgekeerde wereld, met allochtone clubs die hoopten met de campagnesteun meer autochtonen bij hun werking te betrekken¹⁸.

De problemen die tijdens het rondetafelgesprek werden aangekaart en ook de suggesties die de deelnemers formuleerden, stemden overigens in grote mate overeen met een aantal vaststellingen en voorstellen in een evaluatierapport over de campagne 'Gezocht: sportief talent' van de Koning Boudewijnstichting¹⁹. In dat rapport wordt gepleit voor 'een integrale benadering', met klare condities en een goed omschreven rol voor alle betrokkenen om de kwaliteit van het sportaanbod te vergroten. Betrokken zijn onder meer: de kandidaten voor een opleiding tot trainer, scheidsrechter of leraar lichamelijke opvoeding; de sportclubs; de opleidingsorganisaties en onderwijsinstellingen; de sportdiensten; allochtone organisaties, integratie- en andere diensten voor maatschappelijk werk; de overheid. De meeste van deze 'actoren'

werden opnieuw vermeld in het rondetafelgesprek. Onvermijdelijk rijst dan de vraag of er in de voorbije jaren, en ondanks de veelzijdige inspanningen van onder meer de Koning Boudewijnstichting, veel concrete progressie gemaakt is in het dossier over 'sport en allochtonen'.

Een omslag in de hoofden

De focus van het rondetafelgesprek was bewust gericht op mogelijke maatregelen voor ondersteuning en begeleiding, en niet op een '(quasi ongrijpbare) mentaliteitswijziging'²⁰. Desondanks sloop het mentaliteitsvraagstuk geregeld binnen in het gesprek. Aanleiding waren negatieve ervaringen van sommige deelnemers van allochtone afkomst. Die waren eerder ook al verwoord in de terugblik van de organisatoren op het project 'Gezocht: sportief talent'²¹. 'Ik heb de indruk dat de sportwereld ervan overtuigd is dat er geen extra inspanningen nodig zijn voor allochtonen' en nog meer 'Men heeft niets tegen migranten en men gaat ervan uit dat er geen drempels zijn. Migrantten moeten maar naar hen komen.' Bij deze reflectie noteerden de organisatoren vervolgens een aantal opmerkingen over sporters van allochtone afkomst. Die zouden volgens de sportclubs te weinig discipline hebben, niet op tijd komen, de verkeerde kledij kopen en ook weinig kunnen rekenen op ondersteuning van de ouders. Citaat uit deze reflectie 'Dat klopt allemaal en ik begrijp dat men zich daaraan ergert, maar vele migrantten leven nu

eenmaal in een andere leefwereld. Het is geven en nemen van beide kanten. De migrant moet duidelijk gezegd worden wat kan en niet kan, maar soms vraag ik me toch af waarom de sportwereld zo streng is.'

Het heeft evenwel niet enkel met een strengheid van verantwoordelijken van sportclubs te maken. Deze houding verwijst bij uitbreiding naar een 'mentale kwestie'. Dat blijkt duidelijk als jongeren van allochtone afkomst vanuit hun standpunt tegen de sportwereld aankijken. Twee voorbeelden uit het evaluatierapport over het project 'Gezocht: sportief talent' kunnen dit illustreren²². Zo is te lezen dat veel jongeren van allochtone afkomst wel een sportopleiding zouden willen volgen, maar ze zijn geen lid van een sportclub die goed werkt. 'Ze sporten veel in het informele circuit, los van een vaste club. De stap naar een Vlaamse club is niet altijd evident. Ze worden nog te veel aangesproken op hun allochtone origine. Ze hebben vaak het gevoel dat ze zich extra moeten bewijzen. Velen verkiezen daarom te sporten met jongeren van dezelfde afkomst.' En verder: 'De jongeren vinden dat ze te veel op hun allochtoon zijn worden aangesproken, maar willen net geen uitzondering zijn. Velen nemen daarom een afwachtende houding aan.'

Eenzijds is er dus de latente visie van vele sportclubs dat er geen probleem is als allochtonen zich maar schikken naar de regels en afspraken binnen de vereniging. Anderzijds is er de perceptie van allochtone jongeren dat een te grote klemtoon op hun

afkomst wordt gelegd waardoor de lat voor hen alleen maar hoger komt te liggen. Die botsende redeneringen zijn uitingen van een denken in termen van 'wij en zij'. Datzelfde denken was ook al een overheersende factor in de hierboven beschreven *scènes*. Het is onmiskenbaar een element in het debat over 'sport en integratie'. Het was ook een aspect dat in het rondetafelgesprek over het project 'Gezocht: sportief talent' geregeld de kop opstak, ook al gebeurde dat meestal onbewust.

In de nasleep van de maatschappelijke commotie over de dood van Mohamed Achrak in Borgerhout vormde een kritische reflexie over dat 'wij en zij' denken ook de rode draad in een stroom van opiniebijdragen en commentaren over de 'multiculturele samenleving'²³. Eén van de stemmen in deze discussie was de woordvoerster het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen: 'In de jaren zeventig waren de jongeren (bedoeld wordt: de kinderen van de eerste generatie immigranten) monocultureel. Ze zaten in de cultuur waarin ze opgroeiden, die van hun thuisland of die van hun ouders (...) Vandaag bewegen die jongeren zich in een samenleving met verschillende culturen. Maar de samenleving biedt daar nog altijd de ruimte niet voor. Ze worden nog altijd feitelijk gedwongen om te kiezen. Of ze 'integreren', of ze 'blijven' in hun cultuur?'

Wij en zij. Zo is het perfect logisch dat allochtonen zich meer en meer als groep manifesteren.'

Maar wat doen we met die vaststelling? Een van de meest geprononceerde antwoorden komt van de Nederlandse essayist Paul Scheffer²⁴. Fenomen van toenemende sociale ongelijkheid en culturele segregatie als gevolg van de immigratie van de voorbije decennia kunnen volgens hem onmogelijk als een vooruitgang worden gezien. Zijn alternatief - 'de kern van alle integratie' - heet 'volwaardig burgerschap' dat gekoppeld is aan sociale voorwaarden (werkgelegenheid bijvoorbeeld) en aan culturele voorwaarden. 'Om zulk een burgerschap te bevorderen zijn de beheersing van de landstaal, de verinnerlijking van de rechtscultuur en een zeker historisch besef de drie domeinen die elk immigratieland centraal stelt', aldus Scheffer. 'Niet meer, dus geen onnadenkende oproep om assimilatie, en ook niet minder, dus geen etnisch verzuilde samenleving. Maar in Nederland en Vlaanderen zijn we daar over het geheel genomen slecht in, omdat we zelf geen cultuur van burgerschap hebben bevorderd.'

Een provocerende gedachte van Scheffer daarbij is ook de volgende: 'De eisen die men aan immigranten stelt slaan onherroepelijk terug op degene die deze eisen stelt.' Ze verwijst naar het glibberige pad van 'rechten en plichten' dat recent ook weer zichtbaar werd in de discussies over een nieuw Vlaams inburgeringdecreet. Onder meer een betrokken journalist²⁵ struikelde in de politieke debatten en commentaren over een grote dosis wantrouwen. 'Terwijl eerst het positieve onthaal van nieuwkomers centraal stond, domineert nu (...) een negatieve

ingesteldheid, zelfs argwaan. De nadruk is verschoven van rechten naar plichten. En plichten zullen er zijn', aldus deze journalist, die meent dat het vooral om symboliek gaat. 'Het moet vooral duidelijk zijn dat nieuwkomers het niet makkelijk zullen krijgen.' Die houding is volgens hem allerm minst neutraal. 'De nadruk op de plichten die zij hebben om hun inburgeringwil te bewijzen, wekt de indruk dat wij alvast geheel vrij zijn van neigingen tot bijvoorbeeld xenofobie of discriminatie.'

Dit is zonder twijfel een complexe materie. En misschien ligt het niet voor de hand, maar toch kan ze ook de sport niet onberoerd laten. Een ander besluit kan moeilijk worden getrokken uit al het voorgaande. Het zou alleszins een boeiende oefening zijn om de kritische inzichten en geluiden over het 'wij en zij' denken op maat van de sportwereld te vertalen om op die manier het debat over de integratiekracht van sport te kunnen stofferen.

Dit betekent uiteraard niet dat de uitdaging om het ledenbestand van sportclubs meer 'kleur' te geven en om mensen van allochtone afkomst meer mogelijkheden te bieden om door te stromen naar een rol als trainer of begeleider in een sportvereniging,

te herleiden is tot een probleem van mentaliteiten. Een probleem dat bovendien vlug zou opgelost zijn als de geesten 'van de twee kanten' maar genoeg in beweging komen. De diverse projecten ter zake van de Koning Boudewijnstichting hebben voldoende aangetoond dat ook structurele en samenhangende maatregelen nodig zijn op verschillende niveaus (sporters van allochtone afkomst, sportclubs en -federaties, sportdiensten, opleidingsorganisaties en onderwijsinstellingen, enzovoorts), maar dan zonder dat de sport zijn eigenheid moet opgeven en door andere instanties zou worden gebruikt 'als een aspirientje'²⁶ tegen de pijn van allerlei maatschappelijke kwalen of tegen sociale koortsopstoten als de vlam weer eens in de pan slaat na een nieuw 'multicultureel' incident.

Even essentieel voor de sport is hoe dan ook een omslag in de hoofden die het 'wij en zij' denken doorbreekt. Die omslag is een absolute noodzaak en een belangrijke basisvoorwaarde als men wil vermijden dat 'een aanzienlijke talentenreserve'²⁷ nooit zal worden aangesproken. In elk geval zal niemand tegenspreken dat een dergelijke talentenreserve heel zeker aanwezig is in de sport.

Bronnen

1. (1) De Standaard, Allochtone voetballers krijgen profcontract tegen overlast, 21 januari 2003.
2. Het Laatste Nieuws, Zaalvoetbalclub Koersel dient klacht in na profcontract allochtone spelers Borgerhout; De Standaard, Klacht tegen Landuyts profcontracten; Het Belang van Limburg, Koersel dient klacht in tegen overheidssteun aan Borgerhout, 28 januari 2003.
3. Vlaams Parlement, Beknopt verslag, 22 januari 2003.
4. Het Laatste Nieuws, 'Liever spelen dan stelen', 22 januari 2003.
5. Het Nieuwsblad, 'We geven jeugd van Borgerhout een doel', 22 januari 2003.
6. De Financieel-Economische Tijd, Nieuwjaarsbrief aan de minister van Sport, 4 januari 2003.
7. Het Belang van Limburg, Petitie voor vrouwen op affiche 'Samen kleurrijk sporten', 18 februari 2003.
8. De Morgen, 'We hebben enkel onszelf te vrezen', 22 februari 2003
9. Anne Brumagne, rapport met interviews over het project 'Gezocht: sportief talent', januari 2002.
10. Paul De Knop en Agnes Elling, Gelijkheid van kansen en sport, onderzoek in opdracht van de Koning Boudewijnsstichting, VU Brussel, 1992.
11. Anne Brumagne, rapport met interviews over het project 'Gezocht: sportief talent', januari 2002.
12. De Morgen, Sport blinkt niet uit in integratiekracht, 15 mei 2002.
13. De Standaard, Ook sport kan de wereld niet redden, 10 januari 2003.
14. De Morgen, De trots van Borgerhout, 19 april 2003.
15. De Morgen, 'Ik leer hen verliezen, zodat ze kunnen winnen', 25 januari 2003.
16. Anne Brumagne, rapport met interviews over het project 'Gezocht: sportief talent', januari 2002.
17. Koning Boudewijnsstichting, Rondetafelgesprek over de relatie tussen sporters van allochtone afkomst en over hun kansen op doorstroming als trainer of begeleider, 27 november 2002.
18. Anne Brumagne, rapport met interviews over het project 'Gezocht: sportief talent', januari 2002.
19. Nicole Bossaerts, 'Gezocht: sportief talent' - Evaluatie van de campagnes 1996-2000, Koning Boudewijnsstichting, 2001.
20. Koning Boudewijnsstichting, Rondetafelgesprek over de relatie tussen sporters van allochtone afkomst en over hun kansen op doorstroming als trainer of begeleider, 27 november 2002.
21. Anne Brumagne, rapport met interviews over het project 'Gezocht: sportief talent', januari 2002.
22. Nicole Bossaerts, 'Gezocht: sportief talent' - Evaluatie van de campagnes 1996-2000, Koning Boudewijnsstichting, 2001.
23. De Morgen, Na de allochtoon: de nieuwe toon, een reeks opiniebijdragen over de multiculturele samenleving en het integratiebeleid, december 2002.
24. Paul Scheffer, Het land van aankomst, De Standaard, vijf delen, 24 tot 30 december 2002.
25. Marc Reynebeau, Het moet van twee kanten komen, Knack, 8 januari 2003.
26. Nicole Bossaerts, 'Gezocht: sportief talent' - Evaluatie van de campagnes 1996-2000, Koning Boudewijnsstichting, 2001.
27. Paul Scheffer, Eilanden van ongelijkheid, deel II uit een essay over 'Het land van aankomst', De Standaard, 26 december 2002.

ON RECHERCHE: SPORTIFS DE TALENT

Bourses de formation pour sportifs allochtones*

Compte rendu d'un projet

RÉSUMÉ

De 1997 à 2001, la Fondation Roi Baudouin a mené, en Communauté flamande, la campagne « **On recherche: sportifs de talent. Bourses de formation pour sportifs allochtones** ». Plus de cent cinquante candidats d'origines diverses se présentèrent par le biais de trois appels à projets. Un jury externe sélectionna une soixantaine de participants. Plus de la moitié d'entre eux réussirent le parcours qu'ils avaient eux-mêmes défini et remportèrent un certificat officiel d'entraîneur sportif.

Ce projet faisait suite à une constatation fréquente dans le secteur du sport: trop peu de sportifs allochtones talentueux réussissent à décrocher une place d'entraîneur ou d'accompagnateur sportif. Cette constatation peut, sans hésiter, être traduite en une double problématique. D'une part, c'est une perte importante pour le secteur du sport en termes de connaissances, de compétences et de motivation, qui ne doit pas être sous-estimée. D'autre part, pour les sportifs eux-mêmes en tant que personnes, ce sont des opportunités importantes d'épanouissement et de développement qui restent inexploitées. Les entraîneurs et accompagnateurs sportifs font partie du principal capital social et humain des clubs sportifs.

Il est important que des sportifs allochtones soient présents dans ces clubs. En effet, ces modèles de rôles positifs semblent particulièrement bénéfiques pour les jeunes d'origine étrangère, souvent plus vulnérables

et en quête d'exemples parmi ceux qui ont un trajet social comparable. Non seulement leurs qualités sportives (un entraîneur est avant tout un/une professionnel(le)) peuvent stimuler les jeunes, mais en outre la reconnaissance dont bénéficient ces entraîneurs allochtones fournit un modèle positif supplémentaire d'identification et renforce la confiance que peuvent avoir ces jeunes dans la société qui les entoure.

La relation entre les jeunes sportifs allochtones et leurs clubs requiert une attention particulière, car elle est délicate et fragile. L'entraîneur joue un rôle irremplaçable: conciliateur, paratonnerre, défenseur, interprète (pas uniquement au niveau de la langue parlée), stimulant ... bref un coach dans le sens sportif et humain du terme.

Toutes les personnes sélectionnées ne finirent pas leur projet avec succès, loin de là. De nombreux candidats jetèrent l'éponge après quelques revers ou parce que l'organisation et les engagements pratiques (déplacements, horaires ...) s'avéraient trop lourds. Parfois aussi, le niveau des examens intermédiaires et finaux s'avéra trop élevé: connaissance insuffisante de la langue, niveau d'abstraction trop élevé, ou tout simplement trop peu d'énergie pour assimiler la matière.

Mais on peut également évoquer des cas couronnés de succès. Grâce à un effort soutenu et beaucoup de persévérance, de nombreux candidats réussirent à mener leur projet à bien: décrocher un "vrai" certificat, passeport indispensable pour une carrière intéressante dans le monde du sport.

* (Jeunes d'origine étrangère)

La présente publication clôture le projet. La journaliste Anne Brumagne y relate des rencontres avec un certain nombre de participants et d'organiseurs.

Les hauts et les bas, les échecs et les réussites de situations vécues sont retracés. Les interviews démontrent combien il est et reste difficile, pour des jeunes d'origine étrangère, naturalisés ou non, en dépit de leur talent et de leur persévérance, de se construire une carrière dans le sport.

En ce sens, le secteur du sport est révélateur d'un contexte social plus large où les qualités personnelles des personnes d'origine étrangère jouent un rôle essentiel dans leur réussite professionnelle. En effet, on exige peut-être un peu plus de ces personnes d'origine étrangère, outre un indispensable talent: des efforts plus grands, un grand pouvoir d'adaptation, une tolérance élevée aux frustrations ...

Le journaliste Patrick Martens conclut par une réflexion critique qui situe ce thème dans l'actualité sociale plus large. En tant que rapporteur d'une table ronde sur le sujet (septembre 2002), il explore une question fondamentale et difficile: pourquoi mener un projet spécifique pour les sportifs allochtones? Il semble bien que le fait de faire une différence entre *nous* et *eux* reste toujours un choix épineux.

Avec le projet "On recherche: sportifs de talent", la Fondation Roi Baudouin a pourtant effectué ce choix de manière consciente et réfléchie, car des sportifs allochtones

talentueux ont reçu des bourses destinées à leur permettre d'éliminer les obstacles susceptibles d'entraver leur carrière sportive.

Cette démarche est comparable à celle qui octroie des bourses d'études pour garantir l'accès à l'enseignement pour tous et spécialement pour les familles défavorisées. Le projet démontre que ces bourses représentent une aide utile mais ne sont pas un remède magique. Les moyens financiers, surtout s'ils sont assortis d'un accompagnement sur mesure, augmentent les chances de succès et stimulent fortement les qualités personnelles des individus concernés. Cependant, le projet ne solutionne pas les questions de fond: les programmes de formation sont-ils adaptés ? Ont-ils le bon niveau ? Sont-ils disponibles en suffisance et aux endroits requis ? etc. Et, surtout, existe-t-il suffisamment de places d'entraîneurs ... même diplômés ?

Il faut éviter de tirer d'ores et déjà une conclusion exagérément optimiste, car les problèmes structurels éclipsent encore toujours les témoignages positifs. Cependant, ces derniers sont de plus en plus nombreux et forts ... Comme en témoigne ce bilan de quatre années d'expériences pleines d'enseignements, utiles tant aux jeunes participants qu'à ceux qui continueront à apporter leurs talents pour relever les défis d'aujourd'hui.

Novembre 2003

De Koning Boudewijnstichting: meer dan 25 jaar in dienst van de samenleving

De Koning Boudewijnstichting is een onafhankelijke en pluralistische stichting van openbaar nut die werd opgericht in 1976 op vraag van Koning Boudewijn, naar aanleiding van de 25ste verjaardag van zijn troonsbestijging. De Stichting heeft een werkbudget van ongeveer 25 miljoen euro per jaar.

Vier kernprogramma's

De komende jaren concentreren we onze inspanningen vooral op vier programma's:

- 'Sociale rechtvaardigheid': spoort nieuwe vormen van sociale onrechtvaardigheid op en steunt initiatieven die kwetsbare mensen meer autonomie geven
- 'Burgersamenleving': stimuleert het engagement van burgers en helpt het verenigingsleven versterken
- 'Governance': betreft burgers nauwer bij beslissingen over de manier waarop goederen en diensten worden geproduceerd en geconsumeerd, en bij de evoluties in de medische wetenschappen
- 'Fondsen & Eigentijdse filantropie': moedigt moderne vormen van vrijgevigheid aan, geeft schenkers informatie en biedt hen allerlei instrumenten om aan filantropie te doen.

En verder:

- 'Structurele en Specifieke initiatieven', zo b.v. een project voor de herinrichting van de Europese wijk in Brussel, de ondersteuning van Child Focus en een structureel partnerschap met het European Policy Centre.
- Alle programma's besteden bijzondere aandacht aan culturele verscheidenheid en aan een evenwichtige man-vrouwbenadering.

Een combinatie van werkmethodes

Om onze doelstelling te realiseren, combineren we verschillende werkmethodes:

- we steunen projecten van derden
- rond bepaalde thema's ontwikkelen we ook zelf projecten
- we organiseren studiedagen en rondetafels met experts en burgers
- we zetten denkgroepen op rond actuele en toekomstige thema's
- we brengen mensen met heel verschillende visies rond de tafel
- informatie die we vergaard hebben via projectoproepen, studiedagen, denkgroepen,... bundelen we in (gratis) publicaties en rapporten.

De Koning Boudewijnstichting is een Europese stichting in België

- we zijn actief op lokaal, regionaal, federaal, Europees en internationaal niveau
- we benutten het feit dat we gehuisvest zijn in Brussel, de hoofdstad van Europa, van België en van de twee grote Gemeenschappen van ons land.

Meer info vindt u op onze webstek: www.kbs-frb.be

Praktische gegevens: bel +32-2-511 18 40, fax +32-2-511 52 21 of mail info@kbs-frb.be

Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, B-1000 Brussel

Giften op onze rekening 000-000004-04 zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 30 euro.

Tussen 1997 en 2001 organiseerde de Koning Boudewijnstichting "Gezocht sportief talent. Trainersbeurzen voor sporters van anders-etnische afkomst". Dit project sloot direct aan op een veel gehoorde analyse in de sportsector dat te weinig van de vele getalenteerde allochtone sporters doorgroeiden naar een trainersfunctie of een plaats als sportief begeleider.

Deze publicatie vormt de afsluiting van dit project. Publiciste Anne Brumagne zorgt voor beklijvende interviews met een aantal deelnemers en organisatoren. Ze vertellen - uit het leven gegrepen - het vallen en opstaan, mislukken en slagen. Ze tonen hoe moeilijk het is en blijft voor (niet meer zo) nieuwe Belgen om, ondanks talent en doorzettingsvermogen, een carrière op te bouwen in de sportwereld. Meteen wordt ook duidelijk hoe mooi de sportsector zich toont als exponent van een ruimere maatschappelijke context. Journalist Patrick Martens sluit af met een kritische, prikkelende reflectie die de thematiek in de ruimere maatschappelijke actualiteit projecteert.

Met steun van de Nationale Loterij